

Tropenbos International Suriname Programme

Verslag van de workshop:

Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen

10-12 november 2010

Tropenbos International Suriname

Verslag van de workshop:

Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen

Gehouden in de conferentiezaal te Colakreek
op 12 november 2010
District Para

Colofon

Dit rapport is geproduceerd door Tropenbos International Suriname in het kader van de workshop Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen.

Paramaribo, Suriname – januari 2011
www.tropenbos.org

Rapportage

Rutger de Wolf, Mayra Sumter en Sergio Lagadeau, Environmental Services & Support NV, Paramaribo - Suriname

Samenstellers

Rutger de Wolf, Rudi van Kantén, Astra Singh.

Opmaak

Rutger de Wolf, Environmental Services & Support NV, Paramaribo - Suriname

Foto's

Rutger de Wolf (p. 10, 11, 20, 21, 24, 27, 29, 35, 42, 43, 45(l), 47)

Astra Singh (p. 6, 13-15, 17, 30, 31, 37-39, 41, 44, 45(r), 48, 50, 58-61, cover)

Sietze van Dijk (p. 26)

Fred Hoogervorst (p. 19, 57)

Druk

NV Drukkerij Leo Victor, Paramaribo - Suriname

Citatie

Tropenbos International Suriname (2011) *Verslag workshop Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen*, 10-12 november 2010, Colakreek, District Para. Paramaribo, Suriname, 80 p.

Copyright

© januari 2011, Tropenbos International Suriname

De meningen verwoord in dit document zijn die van de samenstellers en/of participanten en reflecteren niet noodzakelijkerwijs de visie van Tropenbos International Suriname.

Inhoud

Afkortingen	4
Voorwoord	7
English summary	8
1. Inleiding	11
1.1 Welkomstwoord en inleiding	11
1.2 Openingswoord	13
2. Potentie van de markt	15
3. Standaarden	21
3.1 Productstandaarden	21
3.2 Processtandaarden	24
4. On site houtverwerking en houtproductie	27
4.1 <i>Chainsaw Milling</i> in Guyana	27
5. Financieringsmodaliteiten	31
5.1 Financiering	31
5.2 CARICOM Single Market and Economy (CSME)	35
6. Trends en ontwikkelingen	39
7. Discussieresultaten	43
7.1 Potentie van de houtmarkt	43
7.2 Productstandaarden	44
7.3 Processtandaarden	45
7.4 <i>On-site</i> houtverwerking	46
7.5 Financieringsmodaliteiten (financiering en CSME)	47
8. Afsluiting	49
Bijlage 1 Programma van de workshop	51
Bijlage 2 Deelnemers aan de workshop	52
Bijlage 3 Discussiestuk	54
Bijlage 4 Kort verslag van de excursies	58
Dag 1: Suma Lumber Company NV	58
Dag 2: Timber Around NV	60
Dag 2: Caribbean Parquet Flooring NV	61
Bijlage 5 PowerPoint presentaties	62

Afkortingen

ACS	Associatie van Caraïbische Staten
ASTM	American Society for Testing and Materials
BMC	Borrowing Member Country
BNP	Bruto Nationaal Product
CARICOM	Caribbean Community and Common Market
CBN	Capaciteitsfonds Bos en Natuur
CDB	Caribbean Development Bank
CEN	European Committee for Standardization
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species
CoC	Chain of Custody
CoP	<i>Code of Practice</i> voor duurzaam bosbeheer
COTED	Council of Trade and Economic Development
CSA	Canadian Standards Association
CSM	CARICOM Single Market
CSME	CARICOM Single Market and Economy
DTM	Domestic Timber Market
EDF	European Development Fund
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
FCPF	Forest Carbon Partnership Facility
FIF	Forest Investment Fund
FSC	Forest Stewardship Council
HI	Ministerie van Handel en Industrie
HION	Handels- en Industrie-Onderneming Nationaal
IADB	Inter-American Development Bank
IFC	International Finance Corporation

IIC	Inter-American Investment Cooperation
IDA	International Development Association
IFC	International Finance Association
IMF	International Monetary Fund
IsDB	Islamic Development Bank
ISO	International Organization for Standardization
ITTO	International Tropical Timber Organization
LBB	's Lands Bosbeheer
MTCC	Malaysian Timber Certification Council
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
NV	Naamloze Vennootschap
PEFC	Program for the Endorsement of Forest Certification
PHS	Platform Houtsector Suriname
R&D	Research and Development
REDD	Reducing Emission from Deforestation and Forest Degradation
RGB	Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer
SBB	Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht
SBS	Surinaams Bureau voor Standaarden
SLM	Surinaamse Luchtvaart Maatschappij
TBI	Tropenbos International
UNFF	United Nations Forum on Forests
WTO	World Trade Organisation (Wereld Handels Organisatie)

Voorwoord

Het bos is één van de belangrijkste hernieuwbare natuurlijke hulpbronnen van Suriname. Historisch gezien is het land in staat gebleken het overgrote deel van haar bos te behouden. Er wordt reeds decennia lang in het beleid terdege rekening gehouden met bescherming van het bos. Echter kan de druk op het bos toenemen vanwege de aanleg van infrastructuur zoals wegen en stuwdammen, het bestemmen van arealen voor mijnbouw en landbouw, en toegang tot moderne productiemiddelen. Een activiteit zoals de ongecontroleerde goudmijnbouw heeft naast het ontbossen op 'kleine schaal' ernstige gevolgen voor het milieu en de waterkwaliteit. Eén van de productieve functies van het bos is het produceren van hout. Zeker gedurende de laatste 10 jaren is de gemiddelde jaarproductie aan rondhout equivalent stabiel gebleven rond de 180.000 m³. In dit geval betekent het dat de potentie van de sector zowel in hoeveelheid en toegevoegde waarde sterk wordt onderbenut.

Tropenbos International Suriname (TBI Suriname) heeft gemeend, ter ondersteuning van bovengeschetst belang, een driedaagse workshop te moeten houden over de lokale houtmarkt. Voorafgaand aan de discussie op dag drie zijn er twee dagen van veldbezoeken geweest naar goed presterende bedrijven: Suma Lumber Company NV, Timber Around NV en Caribbean Parquet Flooring NV. Hierdoor zijn de participanten in de gelegenheid geweest (nader) kennis te maken met houtoogst en –verwerking tot grondstof of eindproduct en konden zij zich extra voorbereiden op de discussie.

In principe kan de CARICOM Single Market and Economy (CSME) ook worden gezien als de lokale markt omdat ondernemers slechts statistiekrechten moeten betalen om te 'exporteren'. Echter geldt ook hier dat er een aantal maatregelen zijn vereist op zowel de gebieden van beleid, praktijk als kennis om de productie en afzet van hout en houtproducten te garanderen.

Het doel van de driedaagse workshop over de lokale houtmarkt is geweest om feiten en aanbevelingen naar voren te halen om verder te werken aan het vergroten van de bijdrage van de houtsector in het creëren van werkgelegenheid, het vergroten van het gebruik van kwalitatief hoogwaardige lokale houtproducten en het bijdragen aan een bredere basis van de Surinaamse economie. Wij danken allen die een bijdrage hebben geleverd aan het bereiken van de doelstellingen.

Dr. Rudi van Kanten
Programme Director
Tropenbos International Suriname

English summary

On 12 November 2010 TBI Suriname organized a workshop titled 'Domestic Timber Market: Insights and Developments'. The goal of the workshop was to acquire insights in the deficiencies in the areas of knowledge, research and capacity within the domestic timber market. Another goal was to provide recommendations with regard to policy (government), practice (private sector) and research (TBI Suriname and partners). This was to be achieved through group discussions.

Preceding the workshop two days of field visits were held in which three companies were visited. The goal was to provide participants with practical knowledge of the production chain in order to achieve better insight during the presentations and well-grounded feedback in the group discussions of the workshop. Suma Lumber NV, a Forest Stewardship Council (FSC) certified timber logging and processing company was visited to observe the tree harvesting and wood milling process. Caribbean Parquet Flooring NV and Timber Around NV were visited to observe the manufacturing of wood into end products.

On the day of the workshop, Rudi van Kantén, Programme Director of TBI Suriname, welcomed the participants and spoke about the importance of utilizing products and services of the forest. He emphasized that conflicts about who controlled the resources of our forests and how the revenues would be shared could be prevented by legal and sustainable forest management. He also mentioned salient points experienced by the participants during the company visits among which the need for more information and communication within the sector and with the government as well as the need for financial incentives and financing.

The official opening of the workshop was conducted by Martinus Sastroredjo, Minister of Physical Planning, Land- and Forest management (RGB). The minister emphasized the importance to generate income from other sectors, in particular the forest. He mentioned that the contribution to the Gross National Product (GNP) is less than 2 % and less than 1 % to the total exports of the country. With the employment being less than 4 % of the total workforce he illustrated the wish for RGB to become an 'earning-ministry'.

Topics presented during the workshop were:

- Potential of the local market. Benito Chin Ten Fung (entrepreneur and board member of the Platform Forestry Sector in Suriname) gave an overview of the history of the local timber market and highlighted the 30 year stagnation of the forestry sector as well as the contribution this sector could provide to the development of the country in being an income generator.
- Product standards. Remy Grauwde (Director of the Suriname Bureau for Standards) conveyed insight in the operable standards regarding wood and wood products and the necessary procedures and directives to be followed.

- Process standards. Coen de Kleine (MSc. Student Forest and Nature management at Wageningen University, the Netherlands) discussed the certification systems of FSC and PEFC (Programme for the Endorsement for Forest Certification) and the necessity of national standards in Suriname.
- On-site timber production. Leroy Welcome (Community Forestry Advisor, EU Chainsaw Milling project Guyana) presented a case study of Guyana with regard to Chainsaw milling, its development, and positive and negative outcomes.
- Financing. Sheila Bhairo-Marhé (Consultant) discussed the present financing mechanisms and resources, including international funds, and also shed light on future financing possibilities.
- Caricom Single Market and Economy. Roy King (staff member of Ministry of Trade & Industry) provided background information of the possibilities of the CSME for Suriname, the specifics for the timber market as well as the possibilities through the Caribbean Development Bank.

The formal presentations were closed off with a succinct presentation by Clifton Braam (well-known actor and entertainer, on behalf of TBI Suriname) in which he offered a critical note with a comical twist on the trends and developments within the forestry sector.

In five discussion groups the participants formulated recommendations on the presented topics, among which the following according to the main subjects:

Policy

Included were requests to simplify government procedures and to establish a platform in which the private and public sector are represented. It was also recommended that there be an inventory, registry and monitoring of the use of mobile saw-units. Furthermore, the need was expressed for detailed and transparent (investment) laws and regulations on basis of legitimate arguments and that these be specifically aimed at sustainable logging. High on the agenda was also placed the need to solve the land-rights issues.

Practice

Recommendations for the private sector included urgent reinforcement of the internal company organization and the insight to demand but also yield to quality control. In correlation herewith, establishing and complying with a code of practice for sustainable forest management in companies was seen as necessary as well as investments in education and training in management of sustainable forest exploitation methods.

Research

Research requests ranged from the need for information on how present production methods could be optimized to possibilities of establishing a fund for forests or a forestry bank. There were also requests for development of strategies on basis of cost-benefit analysis for the introduction of the code of practice for sustainable forestry.

1. Inleiding

Op vrijdag 12 november 2010 werd een workshop gehouden met de titel: “*Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen*”. De workshop vond plaats in de vergaderzaal te Colakreek en had als doel de participanten te informeren en met hen van gedachten te wisselen over de potentie van de lokale houtmarkt. De dagvoorzitter was Henna Draaibaar. Deze workshop was ook bedoeld om inzicht te krijgen in de tekortkomingen op het gebied van kennis, onderzoek en capaciteit in de bosbouwsector en om, resulterend daaruit, met aanbevelingen te komen ten behoeve van beleid (de overheid), praktijk (de private sector) en onderzoek (TBI Suriname en partners).

Vooafgaand aan de workshop werden er twee excursies gehouden om nader kennis te maken met het houtproductie-, verwerkings- en marketingproces. De excursie op woensdag 10 november ging naar de concessie en zagerij van Suma Lumber Company NV te Tibiti, district Para. Daar verkregen de 32 participanten inzicht in de verschillende aspecten van duurzame houtoogst en het verzagen van rondhout (inventarisatie, mapping, velling, uitsleep en transport van landing naar zagerij). Bij de excursie op 11 november bezochten 40 participanten twee houtverwerkingsbedrijven rondom Paramaribo te weten Caribbean Parquet Flooring NV en Timber Around NV. Daar kregen de deelnemers een beeld van de verschillende verwerkingsprocessen van hout en de mogelijkheden van het gebruik van Surinaams hout, zowel voor export als voor lokaal gebruik.

1.1 Welkomstwoord en inleiding

Rudi van Kanten (*Programme Director van TBI Suriname*)

Van Kanten bracht in zijn welkomstwoord naar voren dat de bossenproblematiek diverse aspecten heeft. Zo moet Suriname nog voldoen aan een aantal voorwaarden van internationale financieringsmechanismen voor duurzaam bosbeheer. In Suriname zal de druk op het bos vergroten door verbetering van de infrastructuur, door de mijnbouw (met speciale aandacht voor de ongecontroleerde goudsector), door de mogelijke aanleg van oliepalimplantages en door de aanleg van wegen en stuwmeren met de daarbij benodigde infrastructuur. Verder zullen de grondenrechten vraagstukken om meerdere redenen opgelost moeten worden om conflicten over het gebruik van hout op een adequate manier op te lossen. Daarnaast zal het probleem van houtafval, dat ook mogelijkheden biedt voor bio-energie, verder moeten worden uitgediept.

In 2009 is Suriname in aanmerking gekomen voor het FAO national forest program Facility (NFP) dat specifiek bedoeld is voor het versterken van het nationaal bossenprogramma, gecoördineerd door de Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB). Hoewel de potentie voor grootschalige houtproductie in Suriname al jaren wordt geroemd en dit tot uitdrukking komt in verschillende beleidsvoornemens, is de realiteit dat de Surinaamse houtproductie in vergelijking tot de omvang van deze natuurlijke hulpbron gering is en bovendien grotendeels gericht is op de lokale, binnenlandse markt. Al een aantal jaren staat de houtproductie op gemiddeld 180.000 m³ rondhout equivalent per jaar, zonder dat er een productieverhoging plaatsvindt. Van deze jaarlijkse houtproductie verlaat minder dan 30.000 m³ rondhout het land. De resterende 150.000 m³ voorziet in de binnenlandse behoefte in de vorm van constructiehout, paalhout, brandhout en de zogenaamde kleine houtwaren (in het Engels: *Minor Timber Products*). Kleine houtwaren, zoals walaba palen, kraaienpoten en bonenstaken, zijn onderbelicht.

Voorafgaand aan de workshop is een tweedaagse excursie georganiseerd waarbij een aantal opvallende issues naar voren zijn gekomen:

- Er is behoefte aan meer informatie en communicatie binnen de sector, ook met de overheid;
- Er is behoefte aan financiële stimulansen en betere financiering;
- Er is een duidelijke behoefte aan geschoolde arbeid in de bosbouwsector;
- De bosbouwsector zorgt voor lokale werkgelegenheid;
- Het is wenselijk dat er bij de overheid een beter begrip komt voor de productie activiteit;
- Er is behoefte aan duidelijke wet- en regelgeving; deze lopen vaak achter op het productieproces;
- Afvalbeheer kan een probleem zijn maar ook een opportuniteit voor andere bedrijven;
- Veiligheid van de arbeiders is van belang en verdient meer aandacht;
- Vergroting van de efficiëntie en modernisering van de gehele sector is noodzakelijk.

Zowel de producten als de diensten van het bos moeten zo goed mogelijk benut worden. Bovendien moet de bosbouwsector voldoende geld genereren om het bos te managen en beheren. Dit past prima bij de thema's van TBI Suriname, waaronder: *landscape management, local government, community management* van bossen en *forest financing mechanisms*. *Domestic timber trade* gaat over duurzame vormen van bosbeheer. Conflicten over wie de bronnen van het bos beheren en hoe de inkomsten daarvan worden verdeeld, kunnen worden voorkomen door legaal en duurzaam bosbeheer.

1.2 Openingswoord

Martinus Sastroredjo (*Minister van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (RGB)*)

De Minister van RGB benadrukte het belang om inkomsten uit andere sectoren, met name bos, te genereren. De bijdrage van de bossector aan het Bruto Nationaal Product (BNP) is minder dan 2 % en draagt voor minder dan 1 % bij aan de totale exporten van het land. Werkgelegenheid in de bossector is minder dan 4 % van de totale beroepsbevolking. Onderzoek wijst uit dat bij een houtoogst van 25 m³ per ha nog sprake is van een duurzame houtkap. Volgens de Minister wordt op dit moment tussen de 10 en 15 m³ per ha geoogst.

Officiële documenten en verschillende studies benadrukken dat Suriname een veel grotere houtproductie kan hebben op een verantwoorde manier. De houtproductie is sinds jaren gestagneerd op 180.000 m³ per jaar. Er wordt continu gesproken over rondhout, terwijl er ook andere houtproducten zijn die we kunnen gebruiken. Bijvoorbeeld walaba palen, kraaienpoten en eventueel medicinale houtsoorten voor de export. De Minister zei dat het tijd wordt om na te denken over de export en gaf in het verlengde hiervan aan dat een Oostenrijkse delegatie in het belang hiervan een bezoek bracht aan Suriname. Samen met de Surinaamse overheid is een plan gemaakt om te kijken of er mogelijkheden zijn om één of twee doelen te kunnen behalen in de bosbouwsector. De Minister benadrukte dat er slechts een beperkt aantal doelen wordt nagestreefd, om de uitvoerbaarheid realistisch te houden. Het heeft weinig zin om veel doelen na te streven om vervolgens na enkele jaren te concluderen dat geen of misschien slechts één daarvan zijn bereikt. De aandacht moet zich concentreren op enkele doelen.

Volgens Minister Sastroredjo moet RGB een verdienministerie worden. Als wordt gekeken naar de potentie van het bos en de benutting daarvan, is Suriname er slecht aan toe. Hij gaf aan nog geen concreet beleid te hebben voor deze sector omdat hij nog maar pas was aangetreden, maar dat er wel een evaluatie nodig was. Ook zei hij dat de aanwezigen mogen geloven dat hij er wat aan gaat doen en dat de hoop er mag zijn tot goede dingen te kunnen komen. Volgens hem heeft de bossector enorme potentie maar wordt er niet genoeg gedaan. Wat de reden daarvan is, zou tijdens deze workshop naar voren moeten komen. Aan het eind van zijn presentatie bracht de Minister een woord van dank uit aan TBI Suriname voor het organiseren van de workshop en gaf aan dat hij uitzag naar de bevindingen van de workshop en de hoop had dat er een mooie samenwerking uit zou voortkomen.

2. Potentie van de markt

Benito Chin Ten Fung (vertegenwoordiger van het Platform Houtsector Suriname (PHS) en directeur van de bedrijven Tropical Wood Company NV en Caribbean Parquet Flooring NV)

Groei van de Surinaamse houtsector stagneert al 30 jaar

Chin Ten Fung bedankte de Minister dat hij zich gecommitteerd heeft voor de komende vijf jaar en gaf daarbij aan dat Minister Sastroredjo de derde minister is die beloften heeft gedaan naar de bosbouwsector. Helaas gebeurt er weinig of niets en stagneert de bosbouwsector al 30 jaar. De bosbouwsector kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en inkomstenverbetering van het land. Echter leent de grondstof hout zich niet voor een grote factor in het BNP, dat is wereldwijd nergens het geval.

De gemiddelde bijdrage wereldwijd is tussen 2 en 5 % van het BNP. Als er 10 % wordt verdiend aan de houtsector in de wereld is dat veel. Echter heeft deze sector wel potentie, omdat bos de enige grondstof is die zichzelf hernieuwd. Het is een eindeloze bron voor productie bij duurzaam gebruik. Verder levert de sector een even grote bijdrage aan de werkgelegenheid als de georganiseerde mijnbouwsector. In Suriname zorgt deze sector voor ongeveer 4000 tot 5000 arbeidsplaatsen. Dit is op hetzelfde niveau als Suralco en BHP Billiton NV.

Er moet echter wel worden nagegaan hoe de productie en export van hout verhoogd kan worden. Het landoppervlak van Suriname bestaat voor 90 % uit bos, maar er wordt slechts 180.000 m³ rondhout per jaar geproduceerd. Er is 4,5 miljoen ha aan productiebossen, waaruit 3 miljoen m³ hout per jaar geproduceerd kan worden. Dat wordt bij lange na niet gehaald.

Historie Surinaamse bosbouwsector

De Surinaamse bosbouwsector is op gang gekomen in de jaren '50 / '60 van de vorige eeuw met de komst van Bruynzeel. De regering heeft in die periode twee keuzes gemaakt, namelijk het beschermen van de bossen en de keuze voor één grote bosbouw operator die kleine operators moest meetrekken. Bruynzeel had ongeveer 500.000 ha aan concessies gekregen, maar heeft nooit het productieniveau gehaald dat geprojecteerd was. Het bedrijf was selectief in de houtsoorten die werden geoogst en er heerste een continue druk voor de bescherming van het bos. Bovendien is binnen het areaal dat Bruynzeel benut heeft, heel selectief geoogst op houtsoort en op afmeting. Bruynzeel heeft in de afgelopen 60 jaar nog geen 8 % van het verkregen areaal benut. Van de 14,8 miljoen ha

die Suriname heeft aan bos, is 4,5 miljoen bestemd als productiebos. Dit betekent dat er nog 10,5 miljoen beschermd bos is. In de praktijk ligt de druk van de bescherming niet op de 10,5 miljoen ha, maar op de 9000 ha bos waar jaarlijks wordt geoogst. Dat zou juist andersom moeten.

De SBB geeft aan dat het productieniveau verhoogd kan worden naar 500.000 m³ per jaar, de private sector neemt aan dat dit zelfs tot 1.000.000 m³ per jaar kan stijgen. Uit beide cijfers blijkt dat de bosbouw substantieel tot ontwikkeling gebracht kan worden. De overheid moet de keus maken om het productiebos daadwerkelijk in productie te brengen. Er is echter geen beleid dat de huidige en potentiële productie stimuleert. Er is nooit een duidelijke keuze gemaakt voor productie of bescherming van het bos. De overheid heeft door de komst van Bruynzeel gekozen voor één grote operator met daaromheen wat kleinere bedrijven. Dit fenomeen heeft zich in de jaren '90 herhaald. Toen zijn grote arealen (totaal ongeveer 1,5 miljoen ha) uitgegeven aan grote buitenlandse operators.

De keuze voor één grote bosbouw operator heeft gefaald. Naast Bruynzeel hebben zich enkele kleinere bedrijven gevestigd die ook voor een substantieel deel van de productie zorgden (HION, Ramgoelam en Wijma). De kleine operators hebben altijd meer geproduceerd dan grote operators. Bruynzeel heeft gebruik gemaakt van de aankoop van rondhout bij de kleine operators. Dus eigenlijk hebben de kleine operators de productie in het land verhoogd. De productie van rondhout in Suriname is altijd rond de 200.000 m³ per jaar geweest, ook als de productie van Bruynzeel wordt meegerekend.

Productiecijfers

De productiecijfers van Suriname blijven laag. Ter vergelijking: Wijma Kampen (Nederland) produceert in één zagerij in Afrika evenveel als de gehele houtsector in Suriname. Dan te bedenken dat dit bedrijf verschillende zagerijen in Afrika heeft (Ivoorkust, Kameroen en Ghana). De bosbouwsector in Suriname produceert zo weinig dat het voor niemand interessant is om in hout te investeren. De operators die nog actief zijn, blijven waarschijnlijk uit traditie, omdat het familiebedrijven zijn. De operators van deze bedrijven zijn vaak gebonden aan deze inkomstenbron, terwijl die niet genoeg opbrengt omdat er niet genoeg productie is.

Redenen van stagnatie

Een mogelijke reden voor de stagnatie in houtproductie is dat de markt niet veel meer vraagt dan 180.000 m³ hout per jaar. Echter blijkt dat de vraag op de internationale markt naar tropisch hardhout ieder jaar stijgt. Er mag geconcludeerd worden dat de kleine bijdrage die Suriname zou kunnen leveren altijd is af te zetten. Echter stagneren de overheidsregels en het beleid om de productie te faciliteren. Chin Ten Fung geeft aan dat een ondernemer 25 stappen moet afleggen om één houtexport af te handelen.

De overheidsregels zijn niet duidelijk. Er zijn bovendien vijf ministeries betrokken bij de houtexport, waarbij hout op de koop toe op de negatieve lijst staat naast drugs en wapens; de reden hiervoor is niet duidelijk. Hout is een exportproduct en zou op hetzelfde niveau moeten staan als goud en bauxiet.

De houtproductie arealen zijn onduidelijk. Er worden concessies uitgegeven, terwijl 95 % van de concessies niet gebruikt worden en 60 % van het geproduceerde hout niet van concessies maar van gemeenschapsbossen en andere arealen afkomstig is. De bedoeling van houtproductie is juist dat het van productiebossen afkomt en niet van gemeenschapsbossen. De private en publieke sector moeten samen komen en hiervoor een structurele oplossing vinden. Als een operator geen productiemogelijkheden heeft of geen productie maakt, zou deze niet over een productiebos mogen beschikken.

De private sector heeft nooit kunnen beschikken over subsidie en/of facilitering vanuit de overheid, dit in tegenstelling tot de bauxiet- en goudsector. In de jaren '70 en '80 heeft 's Lands Bosbeheer (LBB) infrastructuur aangebracht om Bruynzeel te faciliteren, waar de private sector wel dankbaar gebruik van heeft gemaakt. In vergelijking met de rijstsector, die nog steeds wordt gefinancierd door de overheid, en IAMGOLD (goudwinningbedrijf), die "gratis" elektriciteit krijgt, heeft de private sector in de bosbouw altijd zichzelf gefinancierd.

In de houtverwerking is er de afgelopen 40 jaar heel weinig geïnvesteerd. In de jaren '80 zijn er grote investeringen geweest zoals die van Suhim aan de Wayambo rivier en van Wijma Suriname. Maar Suhim en Wijma Suriname hebben nooit hun investeringen terug kunnen verdienen vanwege de binnenlandse oorlog. Musa, Berjaya en Suri-Atlantic hebben in de jaren '90 hun concessies gekregen. Deze Aziatische bedrijven zijn door onkunde en andere motieven door het bos gegaan alsof het plantage bos was. Musa is de grootste investering geweest in de sector, maar de kwaliteit van de geïnstalleerde machines was bijzonder laag. Er is 10.000 m³ hout geveld dat nooit geëxporteerd is omdat er geen markt voor het hout was. Het bosmateriaal was van dermate slechte kwaliteit dat de productie niet meer is geworden dan wat de Surinaamse operators zelf al produceerden.

De overheid heeft de mogelijkheid om als land te kiezen voor productie van hout. Van de 14,5 miljoen ha bos zal 10 miljoen ha nooit in gebruik worden genomen. Van 4,5 miljoen ha productiebos wordt op dit moment op jaarbasis 9000 ha geëxploiteerd. Aan de regering de vraag hoe om te gaan met de sector die maximaal onder druk staat van de milieubeweging en maximaal onder controle staat van de overheid in vergelijking met de mijnbouw sector. Ter vergelijking: bij de export in de mijnbouw is er één controleur, terwijl de export van hout zes controles heeft.

Trend: loonzagen

Het idee van loonzagen is dat rondhout wordt verzaagd voor een andere producent (verder in de productieketen). De trend is dat de kwaliteit steeds verder omlaag gaat. Niemand neemt de verantwoordelijkheid om een product te maken en te verbeteren. De operator gaat in plaats van een product maken alleen maar hout zagen. Het is niet duidelijk welk product uit de zagerij komt omdat de maatvoering en de kwaliteit te wensen overlaten. Er moet worden overgegaan op minimale conformiteit aan internationale standaarden wil de Surinaamse houtsector kunnen concurreren op de wereldmarkt.

Stelling:

Suriname is (nog) niet klaar voor grote orders op basis van internationale productstandaarden, niet qua volume en niet qua kwaliteit.

3. Standaarden

3.1 Productstandaarden

Remy Grauwde (*directeur van het Surinaams Bureau voor Standaarden (SBS)*)

'Standards are the key to trade'

Grauwde benadrukte dat de regering een goede keus heeft gemaakt om de economische activiteiten mede te helpen reguleren door het Surinaams Bureau voor Standaarden (SBS) in te stellen. Suriname is lid van de Wereld Handelsorganisatie (WTO) en heeft in 1996 een overeenkomst met WTO getekend en geratificeerd. Behalve de overeenkomst die Suriname heeft getekend kent de WTO ook deeltovereenkomsten, waaronder de TBT-Overeenkomst. Elk lidland van de WTO moet over een Nationale Standaarden Lichaam beschikken. De Surinaamse overheid heeft in 2004 een standaardenwet opgesteld en goedgekeurd. In 2006 is de wet voor de instelling van het SBS aangenomen. Het Ministerie van Handel en Industrie (HI) heeft een bestuur geïnstalleerd om alle voorbereidingen te treffen om te komen tot de officiële instelling van het SBS. In oktober 2007 is het SBS officieel door de president van de Republiek Suriname geïnaugureerd.

Het SBS heeft verschillende wettelijke functies en zal functioneren als:

- het Nationaal Instituut voor Standaarden en Technische Voorschriften; dit instituut heeft een wettelijk mandaat om als nationaal instituut voor standaarden en technische voorschriften op te treden. Het houdt zich bezig met het vaststellen, publiceren en onderhouden en promoten van gebruik en toepassing van standaarden;
- het Nationaal Instituut voor het Certificeren van Goederen en Geaccepteerde Werkwijze;
- het Nationaal Instituut voor Metrologie; metrologie is de leer van maten en gewichten, daarbij wordt vooral rekening gehouden met onzekerheden bij het meten en wegen. Als voorbeeld werd aangehaald het bouwen van de 18.000 woningen als beleidsplan van de huidige overheid. Als deze woningen als prefab worden gebouwd is het van belang universele maten aan te houden;
- het Nationaal Instituut voor Accreditatie van Laboratoria en Test Faciliteiten.

Wat is een standaard en waarom standaarden?

Een standaard moet gezien worden als een instrument ter bevordering van de harmonisatie van de handel en het gebruik van uniforme normen en richtlijnen voor goederen en diensten. Het gebruik en de toepassing van standaarden heeft twee hoofddoelen:

- Het beschermen van de openbare gezondheid, veiligheid en milieu; in termen van de houtsector praten we met name over veiligheid en milieu;
- Het beschermen van de nationale productie, eerlijke handel en sociale bedrijvigheid.

Productstandaarden

Productstandaarden zijn richtlijnen, normen of specificaties, productsamenstelling, vervat in documenten, kortweg Standaard Documenten, waarin de minimale voorwaarden zijn opgenomen waaraan producten moeten voldoen, die bij gebruik of toepassing veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid waarborgt. Ter illustratie: voor het standaardiseren van triplex is de samenstelling van belang, zoals het gebruik van een bepaalde soort lijm, en bij het maken van parketvloeren is de duurzaamheid van het materiaal en het vochtgehalte belangrijk. Er is geen mechanisme om controle uit te voeren op standaarden. Standaarden zijn vrijwillige documenten en instrumenten die toegepast kunnen worden. De overheid geeft aan, middels regelgeving, wanneer een standaard verplicht moet worden toegepast.

Domestic Timber Market (DTM)

De DTM kenmerkt zich veelal in het verhandelen van hout en producten vervaardigd uit hout. Standaarden voor hout en houtproducten dienen op een eenvoudige wijze richtlijnen te verschaffen over hoemen, bij implementatie daarvan, aan bepaalde vereisten voor een bepaald eindproduct kan voldoen (o.a. afmetingen, structuur, samenstelling). Hoewel standaarden ontwikkeld worden voor vrijwillig gebruik en geen enkel wettelijk voorschrift opleggen, kunnen wetten en regelingen hiernaar verwijzen en dus verplicht worden gesteld, op grond van legitieme argumenten. De stakeholder zal bepalen hoe de veiligheid en kwaliteit wordt gegarandeerd. Dit kan door middel van certificering en het zich daardoor onderscheiden op de markt.

Standaarden voor hout en houtproducten

Er worden door diverse organisaties standaarden ontwikkeld. De International Organization for Standardization (ISO), de European Committee for Standardization (CEN) en de American Society for Testing and Materials (ASTM) publiceren regelmatig

standaarddocumenten die betrekking hebben op hout en houtproducten. Vooralsnog beschikt Suriname niet over nationale standaarden voor hout en houtproducten. Wel is bekend dat bij de verwerking/productie van diverse houtsoorten en -producten er volgens bepaalde normen of specificaties wordt gewerkt.

Voorstellen voor het vaststellen van nationale standaarden kunnen gedeponereerd worden bij het SBS. Daarbij moet het helder zijn welke subsector gereguleerd moet worden met standaarden, volgens een specifiek standaardisatieproces. Referentie materiaal wordt door de technische commissie bekeken en beoordeeld. Verder zijn er meetmomenten waarbij de standaarden aan het publiek worden voorgelegd door middel van een *consensus based document*, oftewel een document dat wederzijds goed bevonden is.

Certificering kan kortweg gedefinieerd worden als een bevestiging, door een erkende certificeringsinstelling, dat een bedrijf overeenkomstig een bepaalde standaard haar producten produceert en dus ook een bepaalde waarborg biedt in termen van veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid.

Stelling:

Verantwoordelijke producenten zullen altijd nagaan of er productstandaarden bestaan voor een bepaald soort product. En indien die er zijn, waarom zij er niet voor kiezen om de vereisten, zoals vervat in de standaard, na te komen.

3.2 Processtandaarden

Coen de Kleine (Master student 'Bos- en Natuurbeheer' aan de Wageningen Universiteit in Nederland, waar hij zich specialiseert in aspecten rondom duurzaam bosbeheer)

Een bosbeheerstandaard geeft volgens de Kleine principes, criteria en indicatoren aan voor duurzaam bosbeheer en richt zich op drie pijlers, te weten milieu, sociaal en economisch. Een bosbeheerstandaard is een instrument dat ervoor zorgt dat de duurzaamheid van het bos en van de bedrijven die in het bos werken nagestreefd wordt. Het is van belang dat de controle van standaarden voor duurzaam bosbeheer door een onafhankelijk bedrijf wordt gedaan.

Een *Chain of Custody* (CoC) standaard is een controle keten die een legale herkomst van hout uit gecertificeerde bossen waarborgt. Deze standaard controleert alle stappen in het proces nadat het geoogst is in het bos tot en met het eindproduct. Dit zijn met name de stappen die plaatsvinden in de houtverwerkende bedrijven en zagerijen. Het is van essentieel belang dat deze stappen gecontroleerd worden door onafhankelijke derden.

Twee voorbeelden van wereldwijd opererende certificeringssystemen zijn:

- **FSC** dat in de jaren '90 is opgezet vanuit verschillende groepen, zowel uit het bedrijfsleven als vanuit sociale en milieu groepen. Er was weinig wet- en regelgeving voor duurzaam bosbeheer en velen maakten zich zorgen om de ontbossing in de wereld. Het FSC certificaat is een wereldwijde standaard dat initieel bedoeld was voor de tropen, maar in de praktijk in alle regio's wordt toegepast. FSC heeft een *top down* benadering: bestaande principes, criteria en indicatoren worden landelijk toegepast door bosbeherende organisaties of door een certificerende organisatie en zijn niet altijd aangepast op lokale omstandigheden.
- **PEFC** is een overkoepelende organisatie voor nationale standaarden zoals CSA en MTTC. Van oorsprong voor Europese (kleine particuliere) bouseigenaren, maar nu ook wereldwijd toegepast. PEFC is onder andere gebaseerd op conventies (zoals het biodiversiteitsverdrag), richtlijnen (zoals ITTO richtlijnen) en CITES (beschermde diersoorten). In vergelijking met het FSC certificeringssysteem heeft PEFC een *bottom up* benadering waarbij stakeholders uit het land zelf het initiatief nemen en een nationale standaard voor duurzaam bosbeheer ontwikkelen. De nationale standaard wordt ontwikkeld met brede vertegenwoordiging vanuit de bosbouw- en houtsector, maar ook vakbonden en natuur- en milieuorganisaties, waardoor het toegespitst is op lokale omstandigheden. Deze nationale standaard wordt elke vijf jaar herzien.

Binnen de CARICOM zijn enkele bedrijven in Guyana, Suriname en Belize FSC gecertificeerd. Verder geeft de *Code of Practice* (CoP) in Guyana een wat meer gedetailleerde code voor bosondernemers over werk en sociale aspecten van duurzaam bosbeheer. Een CoP is een meer toegepaste beschrijving voor duurzaam bosbeheer over hoe een bosbedrijf zich dient te gedragen met zijn bedrijf onder andere op het vlak van duurzaamheid. Deze zal ook worden ontwikkeld voor Suriname.

Als er een nationale standaard voor Suriname wordt opgezet, zal aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan:

- Deze moet alle aspecten van duurzaam bosbeheer beschrijven;
- Het moet de bestaande wet- en regelgeving aanvullen;
- Mogelijk kan de ontwikkeling van een CoP gedeeltelijk gebruikt worden als nationale standaard voor duurzaam bosbeheer;
- Bedrijven die aan de nationale standaard / CoP voldoen, zouden moeten worden beloond door bijvoorbeeld restitutie.

PEFC kan een bijdrage leveren aan de nationale standaard door een raamwerk te bieden (*standard setting process*) voor het ontwikkelen van een eigen nationale standaard. Het is van belang dat het door nationale stakeholders wordt ontwikkeld, dat creëert een groot draagvlak. Indien PEFC de nationale standaard goedkeurt, valt het nationale systeem onder een internationaal bekend keurmerk en kan men profiteren van deze bekendheid. Daarnaast verzorgen onafhankelijk geaccrediteerde bedrijven jaarlijkse *audits*. Dit is een onafhankelijk controle systeem voor handhaving van de nationale standaard. Ondernemers vinden *audits* vaak duur. PEFC biedt de mogelijkheid om groepen bosbedrijven tegelijk te certificeren, waardoor de kosten worden gespreid.

Het is belangrijk dat er een nationale standaard komt in Suriname om de manier van planning in het bos / de bedrijfsvoering te reguleren, en om het niveau van bosondernemingen omhoog te tillen. Door een nationale standaard te hebben kan Suriname als land aangeven dat het duurzaam te werk gaat en dat daardoor de houtsector op lange termijn ook gezond blijft. Verder is extra controle op legaliteit en een eerlijke concurrentie op lokale houtmarkt een voordeel van een nationale standaard. De afzet van producten op onder andere de Europese markt, die steeds meer eisen aan aantoonbare duurzaamheid stelt, wordt hierdoor vergemakkelijkt en in de toekomst is de nationale standaard ook voor de CARICOM markt van belang.

Stelling:

Waarom al die drukte?

Er is immers geen vraag naar 'duurzame producten' uit het bos op de lokale en regionale markt.

4. On site houtverwerking en houtproductie

4.1 Chainsaw Milling in Guyana

Leroy Welcome (*Community Forestry Advisor, EU Chainsaw Milling project Guyana*) en **Andrew Mendes** (*Managing Director Farfan & Mendes Ltd., vertegenwoordiger van STIHL kettingzagen in Guyana*)

Naar duurzame chainsaw milling in Ghana en Guyana

Welcome opende de presentatie met enkele feiten over de bosbouwsector in Guyana. Guyana heeft een landoppervlak van 215.000 km² en een populatie van 750.000 inwoners. Per jaar mag er maximaal 20 m³ hout per hectare gekapt worden in een kaptcyclus van 60 jaar. De jaarlijkse gemiddelde houtkap en rondhout productie is 337.000 m³. De *chainsaw milling* productie is jaarlijks zo'n 68.000 m³ en de houtzagerijen produceren jaarlijks zo'n 103.000 m³. Het ontbossingspercentage is haast 0 %, de bijdrage van deze industrie aan het BNP is 3,4 % en er werken ruim 24.000 arbeiders in de bosbouwsector.

Chainsaw milling is het proces waarbij rondhout met behulp van een motorkettingzaag wordt verzaagd tot planken. De term *chainsaw milling* wordt gebruikt om zowel het zagen met de vrije hand als het zagen met een geleide frame aan te duiden. De motorkettingzaag werd door de FAO in 1967 ingevoerd in Guyana om het kappen van bomen efficiënt te verbeteren. Bij het gebruik van de kettingzaag is er minder restmateriaal en blijft er meer hout over voor gebruik.

Oorsprong en ontwikkeling van chainsaw milling sector

Eind jaren '80 en begin jaren '90 ontstond er een daling in de voorraden van gezaagd hout door de traditionele zagerijen. Dit werd veroorzaakt door een toename in de export van hout. *Chainsaw milling* exploitanten profiteerden van het tekort van gezaagd hout en waren in staat om lucratieve lokale markten te vinden voor hun ruw gezaagd hout ten behoeve van de waterbouw, woningbouw, meubelindustrie en andere toepassingen die regelmatige aanvoer van gezaagd hout nodig hadden. Een goede gelegenheid voor de ontwikkeling van *chainsaw milling*. Er zijn aanwijzingen dat aanzienlijke hoeveelheden hout dat gezaagd wordt middels *chainsaw milling* hun weg vinden naar de exportmarkt. Er zijn echter geen accurate getallen waardoor het werkelijke volume niet te achterhalen is. Het merendeel van de *chainsaw milling* houtproductie vindt plaats op overheidsgronden, maar slechts op een relatief klein oppervlakte (22 % van het totaal toegekende productiegebied in 2009). De meeste *chainsaw milling* vindt

plaats in de toegankelijke bossen, net ten zuiden van de kuststrook. *Chainsaw milling* vindt plaats in gebieden gericht op de ontwikkeling van landbouw, in gebieden die worden gekenmerkt door open-pit bauxietwinning, op gemeenschappelijke gronden van Inheemse gemeenschappen en in gebieden met wegen infrastructuur aanwezig. In enkele gevallen komt *chainsaw milling* voor in primaire bossen en in gebieden die verwaarloosd of vermeden worden door de traditionele houtexploitanten. De productie van hout, bewerkt middels *chainsaw milling*, steeg van 751 m³ in 1980 en naar ongeveer 73.000 m³ in 2009.

Positieve en negatieve invloeden

Er zijn positieve en negatieve invloeden aan *chainsaw milling* houtproductie in Guyana. Een positieve impact is de werkgelegenheid die het biedt aan de rurale bevolking. Volgens de Guyana Forestry Commission (de Guyanese bosbouw dienst) waren er in 2009 ongeveer 8.000 mensen rechtstreeks tewerkgesteld in de *chainsaw milling* sector (een derde van het aantal arbeiders in de gehele bosbouwsector). Ongeveer 70 gemeenschappen zijn betrokken bij *chainsaw milling* in Guyana en in sommige van deze gemeenschappen is 80 % van de bewoners betrokken bij *chainsaw milling*. Daarnaast schept de activiteit werkgelegenheid in de kustgebieden (verdere verwerking van het hout). De goedkope prijs van dit hout maakt het interessant voor afzet in de kustgebieden. Daarnaast heeft *chainsaw milling* gezorgd voor de oprichting en uitbreiding van de meubelfabrieken, heeft het de toepassing van een veel groter aantal houtsoorten gestimuleerd en wordt het hout veel gebruikt in de bouw.

De negatieve impact van *chainsaw milling* in Guyana is de illegale houtkap. *Chainsaw milling* exploitanten werken zonder toestemming in bosgebieden. Verder wordt de bosbouw CoP geschonden en wordt er hout gekapt in staatsbossen zonder dat men daar een vergunning voor heeft. Daarnaast worden retributies en heffingen ontlopen en hebben de *chainsaw milling* exploitanten veelal geen opleiding of ervaring, waardoor bosbouwpraktijken niet altijd even duurzaam plaatsvinden. Andere negatieve effecten zijn afval en het onvolledig (of zelfs niet) gebruiken van gekapte bomen. De kwaliteit laat ook vaak te wensen over.

Als Guyana zich meer oriënteert op de CARICOM Single Market and Economy (CSME) naast de nationale economie, zal het volume van *chainsaw milling* hout naar verwachting toenemen. Echter benadrukt Welcome dat deze ontwikkeling niet kan plaatsvinden zonder onderzoek naar:

- Het huidige productieniveau en de relevantie van de huidige productie in relatie tot de behoeften van de CSME markten (soorten, specificatie, kwaliteit en hoeveelheid);
- CSME eisen: kwaliteitsborg, bescherming van het milieu en ecologische duurzaamheid; harmonisatie van normen voor de kwaliteitsborg die verenigbaar zijn met de internationale specificaties. Op dit moment voldoet *chainsaw milling* hout in zijn oorspronkelijke vorm niet aan een aantal internationale kwaliteitsnormen. Dit

betekent dat *chainsaw milling* hout in sommige gevallen verdere verwerking nodig heeft alvorens te exporteren;

- Stimulering en visie voor de ontwikkeling van de woningindustrie. Daarvoor zullen de mogelijkheden moeten worden bekeken voor markten van houttegels die gebruik kunnen maken van korte latjes. Maar ook de ontwikkeling van markten voor houten *prefab* woningen. De mogelijkheden om deel te nemen aan opleidingen aangaande houtgebruik en productontwikkeling zijn ook relevant voor de lidstaten;
- Het is belangrijk onderzoek te doen naar concurrentie met tropisch hout uit andere CSME lidstaten (voornamelijk Suriname en Belize) en andere leveranciers van tropisch hout. De prijzen worden opgedreven door transport- en verwerkingskosten van *chainsaw milling* hout;
- Bescherming van het milieu en ecologische duurzaamheid. Dit is goed aangepakt in Guyana door middel van diverse voorschriften, het beleid en de CoP voor houtoogst.

Conclusie

De relevantie van de huidige productie moet worden onderzocht in termen van soorten, specificatie, product-mix, kwaliteit en kwantiteit en natuurlijk de mogelijkheid voor tijdige levering. De kwaliteit van *chainsaw milling* hout is aanzienlijk verbeterd door de jaren heen. In feite kunnen sommige marktdeelnemers hout produceren middels de vrije hand methode die van dezelfde kwaliteit is als dat van de houtzagerij. Echter, in zijn oorspronkelijke vorm komt *chainsaw milling* hout in het algemeen niet in aanmerking voor uitvoer.

Chainsaw milling hout draagt voor ongeveer 33 % bij aan de totale productie van hout in Guyana. Daarom heeft het potentie om een significante bijdrage te leveren aan de exportmarkt als het hout verder wordt verwerkt en wordt gebruikt in bijvoorbeeld de meubelindustrie. De mogelijkheden voor een toename van *chainsaw milling* liggen niet zozeer in grotere oogsten, maar meer in de verbetering van de efficiëntie bij het verzagen van rondhout, dat zal resulteren in een verhoging van houtproductie en verbetering van de kwaliteit bij een verminderd boomgebruik.

Stelling:

Chainsaw Milling en 'mobiele zagen' zijn zowel een kans als een bedreiging voor producenten als consumenten van gezaagd hout in Suriname.

5. Financieringsmodaliteiten

5.1 Financiering

Sheila Bhairo-Marh  (*milieuconsultant bij AP&G Consultancy NV*)

Uitgedrukt in bos per inwoner, is Suriname   n van de meest bosrijke landen in de wereld. Het bos is Suriname's meest weelderige en duurzame hulpbron, maar bosgerelateerde economische activiteiten dragen slechts voor 4 % bij aan het BNP. De grootste contributie aan het BNP komt van mijnbouw en commerciële dienstverlening.

Onder bosgerelateerde economische activiteiten wordt hier verstaan:

- Duurzame houtkap en verwerking;
- Duurzame productie van bosbijproducten;
- Zwerflandbouw;
- Duurzaam natuurgerelateerd toerisme en andere milieudiensten.

Houtkap is de meest belangrijke duurzame economische activiteit in het bos, maar in Suriname totaal onderbenut. De houtproductie in Suriname is 180.000 m³ per jaar, dit is minder dan 20 % van het potentieel dat geschat is op 800.000 m³ per jaar.

De houtsector heeft een veel hoger inkomsten potentieel, in aanmerking nemende de huidige geringe bosexploitatie en de gunstige exportprijzen voor hout. Op basis van de huidige uitgegeven concessies, in totaal een areaal van 1,5 - 2 miljoen ha, is er een potentieel van minimaal 800.000 m³ aan rondhout per jaar. Maar vanwege de inefficiënte industrie, lage productiviteit, rendement van houtgebruik tussen 32 en 37 %, houtresten die niet gebruikt worden, verouderde technologie en slecht onderhouden installaties komt men niet tot deze productiecijfers.

Huidige financieringsbronnen

Commerciële bankleningen hebben geen grote rol gespeeld in het financieren van bosprojecten. Het totale krediet verstrekt door de lokale banken aan de bossector (voornamelijk houtindustrie) is ongeveer 0,2 – 0,5 % van het totale bankkrediet. Het grootste deel van de kredietverschaffing van de banken gaat naar de handel (29 %) en constructie- en installatiebedrijven (24 %).

Het volume aan informele financieringsbronnen is waarschijnlijk aanzienlijk. Het betreft leningen van en spaarsystemen tussen families, vrienden en derden, alsook *remittances* (informele donaties) van familieleden en vrienden in het buitenland. De totale waarde van *remittances* uit Nederland wordt geschat op US\$ 150 miljoen per jaar. Het deel dat naar de bossector gaat is volgens Bhairo-Marhé moeilijk aan te geven, maar kan niet meer zijn dan 2 %, en is gelijk aan ongeveer US\$ 3 miljoen. Dat afgezet tegen de slechts US\$ 1,6 miljoen formele kredieten van de commerciële banken.

Het I-FONDS, dat wordt beheerd door de Nationale Ontwikkelingsbank in Suriname, is gericht op ondernemers die financiering nodig hebben in alle sectoren met uitzondering van de handel. Het I-FONDS financiert maximaal 70 % van het investeringsbedrag, de rente bedraagt 6,13 % met een maximale looptijd van 15 jaar en er is geen sprake van een maximum bedrag. Toch is er van de 20 kredieten die verstrekt zijn door het I-FONDS, slechts één krediet verstrekt ten behoeve van de bossector. De behoefte aan kredieten lijkt groot, aangezien ondernemers ernaar informeren, maar vervolgens komt er geen aanvraag binnen. De voorwaarden kunnen een reden zijn waarom de ondernemers geen aanvraag doen. Het I-FONDS vereist een eigen inbreng van minimaal 20 % en een inbreng van een commerciële bank van minimaal 10 %. De commerciële banken verstrekken kredieten op basis van een door hen goedgekeurd businessplan.

Internationale financieringsbronnen

De Inter-American Development Bank (IADB) verstrekt zachte financiering. Het wordt echter nu pas mogelijk om gebruik te maken van de financieringsfaciliteiten van de Inter-American Investment Corporation (IIC), de private sector window van de IADB. Het Suriname Business Forum is agent van de IIC en in november 2010 vindt de launch van het programma plaats. Bedrijven kunnen dan in aanmerking komen voor Technische Assistentie bij het uitbreiden van hun exportcapaciteit.

Het FAO national forest program Facility heeft in mei 2009 US\$ 300.000 beschikbaar gesteld voor de periode van drie jaren voor bosbouwprojecten tot een maximale waarde van US\$ 25.000 per project. Dit is met name bestemd voor NGO's en overkoepelende organisaties die geen winstoogmerk hebben, voor capaciteitsversterking en duurzaam bosbeheer.

Door een achterstand in contributie bij de International Tropical Timber Organization (ITTO) komt Suriname moeilijk in aanmerking voor financiering van ITTO.

Van de Wereld Bank of International Monetary Fund (IMF) heeft Suriname tot nu toe niet geleend, hoewel daar interessante fondsen zijn die ter beschikking zouden kunnen komen voor de bossector. Voorbeelden daarvan zijn de Forest Carbon Partnership Facility (FCPF) en het Forest Investment Fund (FIF). Maar ook in het algemeen zijn er de International Development Association (IDA) en de International Finance Corporation (IFC), die speciaal gericht zijn op stimulering van de private sector.

Toekomstige financiering van de bossector

Er is behoefte aan adequate financiering in de bosbouw sector in Suriname. Met een geschat aandeel van 4 % aan het BNP, zijn de huidige financiële bronnen niet voldoende. Het ontwikkelen van een nationale financieringsstrategie houdt in dat rekening wordt gehouden met de vragen: "Wat moet er gefinancierd worden?" En: "Wat kunnen financiële bronnen zijn?"

De kosten van zowel de publieke sector als van de private sector dienen te worden gefinancierd. In de publieke sector zijn de uitgaven ten behoeve van fysieke infrastructuur zoals wegen, bruggen en havenfaciliteiten, dienstverlening in de vorm van planning, zonering, controle, veiligheid, onderzoek en training en beheer van beschermde gebieden.

In de private sector zijn de uitgaven ten behoeve van commerciële houtproductie, certificeringsactiviteiten, verwerkingsactiviteiten marketingactiviteiten en capaciteitsopbouw.

De meest waarschijnlijke en potentiële financieringsbronnen voor de publieke sector zijn:

- Inkomsten uit internationale betalingen van milieudiensten (met name klimaatstabiliserende diensten en behoud van biodiversiteit);
- Overheidsinkomsten uit de productie van hout- en bosbijproducten;
- Zachte leningen en subsidies door intensievere samenwerking met multilaterale financieringsinstituten (IADB, Wereld Bank, EDF, Islamic Development Bank (IsDB) en door bilaterale financiering (India, China, Brazilië).

Een aantal potentiële financieringsbronnen voor de private sector zijn:

- Belastingvrijstelling en andere stimulansen voor productie ontwikkeling;
- Heractivering van het garantiefonds om financiering door banken te bevorderen. De bossector wordt door banken gezien als een riskante sector. Door het garantiemechanisme te heractiveren kunnen risico's voor banken worden gereduceerd;
- Wijziging van de Investeringswet met als doel het bevorderen van binnenlandse investeringen in de houtsector;
- Private inkomsten en winsten uit commerciële activiteiten.

Ter afsluiting van haar presentatie gaf Bhairo-Marhé enkele aanbevelingen voor de financiering van de houtsector:

- Stimuleer de private sector door de randvoorwaarden voor de bosbouw te verbeteren, door het aanpassen van onder andere de bestaande wetgeving, het verschaffen van

financiële stimulansen, het faciliteren van overdracht van kennis en technologie, het verminderen van bureaucratie, het construeren en onderhouden van wegen en waterwegen en het creëren van een gemandateerde bosbeheerautoriteit;

- Stel een nationaal bossenfonds in als algemeen middel om financieringen voor specifieke doeleinden in de bossector te kanaliseren;
- Heractiveer het Garantiefonds, met een speciaal loket voor duurzame bosbouw, omdat de risico's in het binnenland relatief groter zijn dan in het kustgebied;
- Continueer en finaliseer de toekenning van collectieve landrechten. Landrechten zijn essentieel voor duurzaam gebruik van de bossen en ze bieden toegang tot kapitaalmarkten om investeringen te financieren;
- Verbeter de capaciteit van zowel de private als publieke sector in het benutten van bestaande en nieuwe financieringsmechanismen en de capaciteit voor planning, wetshandhaving, management, onderhandelingsvaardigheden en onderzoek;
- Ontwikkel een landgebruiksplan om daarmee het gedeelte Surinaams bos te bepalen dat beschikbaar kan worden gesteld voor CO₂ credits.

Stelling:

Er is geen gebrek aan geld voor de ontwikkeling van onze bos- en houtsector. Wat we missen is nationale inzet om aan dat geld te komen, zowel van de overheid als van het bedrijfsleven.

5.2 CARICOM Single Market and Economy (CSME)

Roy King (stafmedewerker op het Ministerie van Handel en Industrie belast met aangelegenheden van de CARICOM en de Associatie van Caraïbische Staten (ACS))

Mogelijkheden van de Markt Configuratie CARICOM Single Market and Economy (CSME) voor de houtsector

King opende de presentatie met achtergrond informatie over de CARICOM. De CARICOM is opgericht in 1973 en telt 15 lidlanden. In 1989 vond de transformatie plaats van de Common Market naar de Single Market and Economy. Daarmee werd naast het vrije verkeer van goederen en diensten, ook vrij verkeer van personen een feit voor de CARICOM markt. Aan het realiseren van vrij verkeer van kapitaal wordt nog gewerkt. De redenen voor deze samenwerking van de Caraïbische landen waren de kleinschaligheid van de economieën van deze Caraïbische landen, de beperkte menselijke hulpbronnen, de langzame interne ontwikkeling en de gelimiteerde mogelijkheden voor groei. De lidstaten van de CARICOM hadden een ontwikkelingsvisie als antwoord op de globalisatie. Zij hadden de mogelijkheid een keuze te maken tussen het stimuleren van de eigen ontwikkeling op eigen voorwaarden in een zich steeds verder globaliserende wereld, of het stimuleren van samenwerking door integratie, combineren van resources en het delen van de verantwoordelijkheden onder de CARICOM landen.

De CSME omvat twee aspecten, welke er als volgt uitzien:

- Economische c.q. commerciële context: *Single Market*. Vanuit dit gezichtspunt is het een institutionele regeling, die kopers en verkopers van elk deel van het marktgebied toelaat en niet verhindert om handelstransacties te doen op basis van dezelfde principes, wetten en regels zoals die gelden in elk ander deel van het marktgebied. Het is een markt van circa 14 miljoen mensen.
- *Single Economy*. Een *Single Economy* heeft betrekking op een samenwerkingsverband tussen meerdere landen, waarbij tenminste sprake moet zijn van: een bepaalde graad van coördinatie van macro-economisch beleid en een bepaalde graad van coördinatie van sectoraal en monetair beleid. Het streven is om in 2015 de *Single Economy* te vestigen.

Het algemeen doel van de Caraïbische Gemeenschap is te worden tot een ontwikkelde, levensvatbaar economische, sociale en culturele gemeenschap. Daarbij zijn institutionele organen, ministeriële raden en de Council of Trade and Economic Development (COTED) in het leven geroepen. Deze hebben als taak de export van goederen en diensten te bevorderen en de samenwerking te bevorderen tussen lidstaten en regionale organisaties

op het gebied van enerzijds beleidsformulering van regionaal beleid en anderzijds de uitvoering daarvan. De doelstellingen van de CARICOM organen zijn om partnerschappen aan te gaan met een aantal instituten binnen de Caraïbische Gemeenschap om onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten aan te moedigen, te helpen om financiën voor activiteiten te verkrijgen en te waken tegen onrechtvaardige handelspraktijken zoals dumpen en subsidiëring.

Suriname is in 1997 toegelaten als Borrowing Member Country (BMC) van de Caribbean Development Bank (CDB). Het lidmaatschap van Suriname is nog niet geformaliseerd omdat Suriname nog niet voldoet aan de verplichte deelneming in het aandelenkapitaal en nog niet bijdraagt aan een speciaal ontwikkelingsfonds. De te betalen geldmiddelen voor deelneming aan het aandelen kapitaal plus de bijdrage in het speciaal ontwikkelingsfonds bedraagt ruim US\$ 7 miljoen. In vergelijking: Suriname heeft in totaal ruim US\$ 12,5 miljoen voldaan aan financiële verplichtingen aan de IADB. De CDB is opgericht in 1969 en heeft als doel een bijdrage te leveren aan de economische groei en ontwikkeling van de bij haar aangesloten Borrowing Member Countries alsmede het bevorderen van de economische samenwerking en de integratie van de leden. Ter stimulering van de *intra-regional trade* kunnen lidstaten invoerrechten vrij hun producten afzetten op elk deel van het CARICOM marktgebied, mits die producten voldoen aan de Regels van Oorsprong.

Voor de houtsector geldt dat grondstoffen, die zijn opgebruikt om een product te vervaardigen dat voorkomt onder de *Sub tariff heading 44.12* van het Herziene Verdrag van Chaguaramas, afkomstig moeten zijn van een lidstaat van de CARICOM om als CARICOM product te worden aangemerkt. Guyana en Suriname zijn de grootste houtexporteurs binnen de CARICOM met kwalitatief hoogstaand hout. Binnen de CARICOM wordt er voor US\$ 280-300 miljoen aan hout en houtproducten verhandeld. Van de totale houtexporten van Suriname over het jaar 2009 ging naar schatting 30 % naar de CARICOM.

Stelling:

De Caribbean Development Bank is een onbenutte mogelijkheid voor de Surinaamse houtproducenten.

6. Trends en ontwikkelingen

Clifton Braam (*acteur en entertainer, namens TBI Suriname*)

Braam startte zijn speech met de uitspraak: "Ik geef mijn visie op de houtsector, dat is misschien niet de visie van de genodigden, maar wel de juiste visie."

Terwijl de productie van rondhout al jaren stagneert tussen de 180.000 en 200.000 m³ jaarlijks, wordt tegelijkertijd steeds weer gesproken over de geweldige potenties van het bos voor de nationale ontwikkeling. "Dat lijkt echter steeds meer op veel woorden maar weinig daden", aldus Braam. Het lukt Suriname maar niet om die productie, ondanks het immense bos, significant te vergroten.

Volgens Braam slapen de producenten van hout of zijn blijkbaar zo weinig ambitieus dat ze dit rustig laten gebeuren, getuige de stagnatie in productie en afzet op de binnenlandse markt. Als de overheid werkelijk de eigen productie wil stimuleren zal ze haar beleid daarop moeten afstemmen: "meer hout in de bouw dus!" De bedrijven moeten sterk lobbyen om hout in die nieuwe bestekken te krijgen. De overheid moet daarvoor vervolgens dan ook de juiste voorwaarden scheppen.

"Of toch maar niet? Meer hout in de bouw betekent echter wel een grotere druk op ons bos," vervolgde Braam. Daarvoor zal de overheid beleidsdoelen moeten stellen omtrent hout uit Duurzaam Bosbeheer, dus met certificaat, door een beleid te ontwikkelen dat gericht is op het gebruik van eigen hout in eigen bouwbestekken met als doelstelling bijvoorbeeld 50 % gecertificeerd hout in 2020. Om te beginnen gecertificeerd volgens onze eigen Nationale Gedragscode voor Duurzaam Bosbeheer.

Een dergelijke aanpak past ook naadloos in de 'Groene Strategie voor Duurzame Economische Ontwikkeling' die de overheid vorig jaar lanceerde in samenwerking met Conservation International. En wat te denken van de bedrijven zoals Telesur en de SLM die recentelijk afspraken met Suriname Conservation Foundation hebben gemaakt over groene ontwikkeling? Een loze belofte als ze die afspraken niet een soortgelijke inhoud geven: doelen stellen omtrent het gebruik van duurzame materialen, waaronder ook Surinaams hout.

En de multi-nationals? Volgens Braam kunnen ze worden verplicht om op dit punt en in het kader van 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' ook dergelijke doelen te stellen. Het land heeft rolmodellen nodig om uiteindelijk het hele volk mee te krijgen. Braam doet daarom een beroep op de aanwezigen: "Ik zou het geweldig vinden als één van de resultaten van deze huidige workshop zou zijn dat de overheid en bedrijven zich

durven te verplichten tot een dergelijke afspraak. Waarvoor ik hierbij aan u allen een dringende oproep doe!"

Natuurlijk moet ervoor gewaakt worden dat, bij een toenemende productie en vraag naar hout uit Surinaamse bossen, dit op een legale en rechtvaardige manier gebeurt. Nu al is er soms onduidelijkheid en zelfs 'conflict' over van wie het bos nu eigenlijk is, wie het mag gebruiken, wie mag oogsten en wie eraan mag verdienen. Er kan niet worden voorbijgegaan aan de positie van de mensen die in het bos leven, wonen en werken: de Inheemsen en Marrons. Dit impliceert dat de discussie rondom 'grondenrechten' niet vooruit kan blijven worden geschoven.

Al een aantal jaren zijn de bosrijke landen van deze wereld, waaronder ook Suriname, op wereldschaal aan het lobbyen voor 'klimaat-geld'. Vorig jaar in Kopenhagen, en in december 2010 weer in Mexico. Suriname zou in aanmerking kunnen komen voor veel 'klimaat-geld' omdat Suriname veel bos heeft, nauwelijks ontbossing kent en daarmee dus een enorme voorraad aan 'koolstof' beheert welke, bij slecht beheer, als CO₂ in de atmosfeer terecht komt.

Braam zei zich als niet-deskundige af te vragen: "Betekent dit dat het één het ander uitsluit? Of kunnen we van twee walletjes eten? Klimaat levert dan misschien in de toekomst wel geld op, maar geen werk. En in mijn visie is ontwikkeling méér dan geld alleen. Kan het waken over de koolstofvoorraad in het bos én duurzame houtoogst uit het bos samengaan? Dan hebben we immers beide: geld en werk!"

7. Discussieresultaten

Na de presentaties werden de aanwezigen opgedeeld in vijf groepen om te werken aan de stellingen van de sprekers. Iedere groep presenteerde daarna de uitkomsten van deze discussies in een plenaire sessie onder leiding van dagvoorzitter Hennah Draaibaar. Hieronder worden de bevindingen van deze stellingen vermeld. De bevindingen werden opgedeeld in aanbevelingen op het gebied van beleid, praktijk en onderzoek.

7.1 Potentie van de houtmarkt

Stelling:

In Suriname zijn de private- en publieke sector en de overheid (nog) niet klaar voor grote orders op basis van internationale productstandaarden, niet qua volume en niet qua kwaliteit.

Beleid:

- Het vereenvoudigen van de overheidsprocedures. De overheid dient een faciliterende rol te hebben in de bosbouwsector. De ombuiging naar de faciliterende rol moet in 2015 voor 50 % zijn gerealiseerd;
- Het instellen van een overlegorgaan waarin de overheid en particuliere sector zitting nemen om reductie van de regelgeving tot stand te brengen;
- Het veilig verklaren van het binnenland binnen 1 jaar. De overheid heeft na de binnenlandse oorlog het achterland nog niet veilig verklaard. Met het officieel veilig verklaren van het binnenland en een garantiestelling van ondernemingen voor de banken is het makkelijker voor de ondernemingen om financiering te krijgen bij banken;
- Het helder maken van de urgentie van investeringen in productiemiddelen .

Praktijk:

- Het versterken van de interne bedrijfsorganisatie (urgent!) die getoetst kunnen worden door commerciële banken, bijvoorbeeld middels een businessplan. De meeste houtbedrijven hebben een slechte interne administratie waardoor ze moeilijk financiering krijgen van commerciële banken. Door het versterken van de interne bedrijfsorganisatie kunnen de commerciële banken financiering verschaffen.

Onderzoek naar:

- Mogelijkheden om de productiemethoden te verbeteren;
- Mogelijkheden om energiegebruik in de productie te verbeteren;
- Methoden om het rendement op het rondhout te verhogen;
- Kwaliteitsstandaarden.

Er wordt geconcludeerd dat Research & Development (R&D) van belang is omdat jongeren dan kansen gaan zien in de houtsector.

7.2 Productstandaarden

Stelling:

Verantwoordelijke producenten zullen altijd nagaan of er productstandaarden bestaan voor een bepaald soort product. En indien die er zijn, waarom zij er niet voor kiezen om de vereisten, zoals vervat in de standaard, na te komen.

Beleid:

- Het maken van een duidelijke keuze tussen het metrische en het empirische stelsel. Het metrische stelsel wordt gehanteerd vanaf het bos naar de houtzagerijen toe en komt dus meer aan bod in het binnenland. Het empirisch stelsel heeft te maken met de behoeften van de consument en kan dus voor exportstandaarden gebruikt worden. Het toepassen van dit stelsel heeft consequenties voor de zagerijen, maar de overheid zal hierin moeten ondersteunen. Bij export moet men vooral rekening houden met internationale standaarden en de internationale markt;
- Het maken van duidelijke en gedetailleerde wet- en regelgeving op basis van legitieme argumenten.

Praktijk:

- Het zoeken naar productrichtlijnen en -standaarden die mede zijn afgestemd op de markt (consument) en worden onderworpen aan een kwaliteitscontrole. Er moeten instanties in het leven worden geroepen voor productcontrole ter bescherming van de producent en de consument. Verder moet helder zijn waaraan het product wordt gemeten.

Onderzoek naar:

- Het adapteren van standaarden en het ontwikkelen van nieuwe producten, ook op basis van de niet-traditionele houtsoorten ten einde het gebruik van het bos te waarborgen. Met het opzetten van goede systemen kan de houtsector optimaal hout oogsten uit één ha. Momenteel worden slechts enkele houtsoorten geogst en de overige niet-commerciële houtsoorten blijven staan. Onderzoek naar niet commerciële houtsoorten is nodig, waarbij de hulp van laboratoria en onderzoeksinstituten voor controle van de juiste productstandaarden van essentieel belang is.

Er wordt geconcludeerd dat gekwalificeerde capaciteit gefaciliteerd moet worden om te kunnen optreden als werkmans van bedrijven, instituten en organisaties.

7.3 Processtandaarden

Stelling:

Waarom al die drukte? Er is immers geen vraag naar duurzame producten uit het bos op de lokale en regionale markt.

Beleid:

- Het dusdanig aanpassen van de wetgeving door de overheid zodat deze specifiek gericht is op duurzame houtkap;
- Het instellen van maatregelen om positief gedrag te stimuleren.

Praktijk:

- Het invoeren van een CoP voor duurzaam bosbeheer die moet worden nageleefd door bedrijven. Deze moeten zich ervan bewust zijn dat generaties na hen ook van het bos moeten kunnen genieten en profiteren. Om duurzame productie te bereiken zal een verandering in het denken van personeel moeten worden gestimuleerd;
- Het opzetten van trainingen voor bedrijven en andere belanghebbenden over processtandaarden.

Onderzoek naar:

- Een kosten-batenanalyse voor de introductie van de CoP voor duurzaam bosbeheer, op basis waarvan een strategie ontwikkeld kan worden. Onderzoek moet het belang van processtandaarden benadrukken.

7.4 On-site houtverwerking

Stelling:

Chainsaw Milling en 'mobiele zagen' zijn zowel een kans als een bedreiging voor producenten en consumenten van gezaagd hout in Suriname.

Beleid:

- Het ontwikkelen van concept wetten;
- Het inventariseren en registreren van het aantal mobiele zagen in het land;
- Het monitoren van mobiele zaagunits.

Praktijk:

- Het bevorderen van educatie en training van de gebruikers van mobiele zaagunits in het hanteren van duurzame methoden voor bosexploitatie;
- Het registreren van hout dat afkomstig is van bewerkingen door mobiele zagen. Met enige organisatie is het registreren mogelijk.

Onderzoek naar:

- Productie cijfers van mobiele zaagunits;
- Het aantal mobiele zaagunits;
- De recovery (aantal m³ gezaagd hout per blok);
- De mate van kostenbesparing van mobiele zagen (in % of SRD).

7.5 Financieringsmodaliteiten (financiering en CSME)

Stelling:

Er is geen gebrek aan geld voor de ontwikkeling van onze bos- en houtsector. Wat we missen, is nationale inzet om aan dat geld te komen, zowel van de overheid als van het bedrijfsleven.

Beleid:

- Het stimuleren van financiering in infrastructuur;
- Het vrijstellen van invoerrechten (productiemiddelen) zoals in de rijstsector;
- Het stimuleren van de bosbouwsector om gebruik te maken van het garantiefonds;
- Het aanspreken van het Capaciteitsfonds Bos en Natuur (CBN, dat beheerd wordt door TBI Suriname);
- Het maken van een investeringswet;
- Het oplossen van de grondenrechtenkwestie en het toekennen van de titel op gronden voor Inheemsen en Marrons;
- Het versterken en/of in het leven roepen van bosbeheer autoriteiten;
- Het maken van een landgebruiksplan. In de door TBI Suriname uitgebrachte studie¹ in het kader van de UNFF Country Led Initiative on Forest Financing Mechanisms is duidelijk aangegeven dat landgebruiksplanning goed ontwikkeld moet worden.

¹ S. Bhairo et al., 2009. *Rapid Assessment of Existing Financial Mechanisms for Sustainable Forest Management in Suriname*. TBI Suriname serie nr. 4.

Praktijk:

- Orde op zaken stellen in de private sector;
- Het optimaal benutten van capaciteitsversterking aangeboden door TBI Suriname, middels het CBN;
- Het opzetten van een bossenfonds en bosbouwbank. Bedrijven moeten hun bedrijfsadministratie upgraden zodat banken meer vertrouwen krijgen in de bedrijven en financiering op gang brengen.

Onderzoek naar:

- De mogelijkheden voor een bossenfonds en een bosbouwbank;
- Nationale Ontwikkelings Bank en andere lokale banken en hoe de sector hier gebruik van kan maken;
- Mogelijkheden om belastinggelden vanuit bossenfonds te laten terugvloeien naar infrastructuur;
- Het herzien van het concessiebeleid (tijdsduur consistent in terugbetalingsperiode van banken). Een concessierecht heeft een looptijd van vijf jaar, terwijl de terugbetalingsperiode van banken 25 jaar is.

8. Afsluiting

Rudi van Kanten (*Programme Director van TBI Suriname*)

Van Kanten gaf aan dat TBI een kennisgerichte organisatie is die dialoog stimuleert en als organisatie kenniscapaciteit heeft. Het belang van deze workshop moet niet onderschat worden. Uit de dialoog kunnen immers belangrijke elementen worden gehaald. TBI Suriname zal feedback houden met de stakeholders. Van Kanten beloofde dat de uitkomst van de workshop zou worden verwerkt in een document (het huidige workshopverslag) en een policy paper. NGO's en overige sectoren kunnen helpen de boodschap te laten overkomen waar het moet komen. Verder benadrukte van Kanten dat TBI Suriname een fonds heeft ten behoeve van capaciteitsversterking, het CBN, waar helaas weinig bedrijven gebruik van maken en riep de bedrijven op dit alsnog te doen.

Bijlage 1 Programma van de workshop

Programma “Domestic Timber Market” Workshop

12 November 2010, Colakreek, District Para

07:00 u	Vertrek van locatie, CELOS
08:00 – 08:30 u	Registratie
08:30 – 08:40 u	Start-Welkom
08:40 – 08:55 u	Inleiding Domestic Timber Market – Rudi van Kanten
08:55 – 09:00 u	Opening – Minister RGB, Martinus Sastroredjo
09:00 – 09:20 u	1. Potentie van de markt – Benito Chin Ten Fung
09:20 – 09:50 u	2. Standaarden a. Productstandaarden – Remy Grauwde b. Processtandaarden – Coen de Kleine
09:50 – 10:05 u	Koffie/Thee break
10:05 – 10:25 u	3. On site Houtverwerking/productie – Leroy Welcome
10:25 – 10:55 u	4. Financieringsmodaliteiten a. Financiering – Sheila Bhairo-Marhé b. CSME – Roy King
10:55 – 11:15 u	5. Trends en Ontwikkelingen – Clifton Braam
11:15 – 11:30 u	Koffie/Thee break
11:30 – 13:00 u	Discussie in werkgroepen
13:00 – 14:00 u	LUNCH
14:00 – 15:00 u	Plenaire presentatie bevindingen 5 werkgroepen
15:00 – 15:15 u	Samenvatting, dankwoord, sluiting
15:15 u	Vertrek naar Paramaribo

Bijlage 2 Deelnemers aan de workshop

	Organisatie	Naam
1	ABE	Gesser, A.A.
2	ACT	Bong A Jan, R.
3	AdeKUS FTeW	Goedar, L.
4	AdeKUS FTeW	Sheikkariem, A.
5	AP&G Consulting	Bhairo-Marhé, S.
6	ASHU	Kuldipsingh, D.
7	Assistent	Hardjoprajitno, M.
8	Assistent	Kadosoe, V.
9	Assistent	Kasanpawiro, C.
10	Assistent	Sanches, C.
11	Assistent	Soetotaroeno, A.
12	Bankiersvereniging	Pultoo, D.
13	Brokopondo International	Chan, M.
14	CELOS	Sewotaroeno, M.
15	CELOS	Silos-Gangadin, S.
16	Conservation International	Margaret-Resomardono, C.
17	Consultant	Hendrierson, J.
18	CPF NV / TWC VN	Chin Ten Fung, B.
19	ESS	de Wolf, R.
20	ESS	Lagadeau, S.
21	ESS	Sumter, M.
22	ETS	Fraser, H.
23	ETS	Rasdan, J.
24	EU Chainsawmilling Guyana	Welcome, L.
25	FAO	Jairam, A.
26	Farfan & Mendes Ltd	Mendes, A.
27	Indeco	Gunputsing, R.S.
28	KKF	Padarath, A.
29	KMC	Mendes, A.
30	Min. ATM	Rijker, R.
31	Min. ATM / SPWE	Snijders, A.

32	Min. HI	King, R.
33	Min. RGB	Somohardjo, G.
34	Min. RGB	Sanches, M
35	Min. RGB	Soerokarso, A.
36	Min. RGB / Natuurbeheer	Pinas, B.
37	Min. RO	Anoewaritja, T.
38	Min. RO	Fonkel, T.
39	Min. RO	Sotong, P.
40	NIMOS	Wijngaarde, S.
41	NV Takt	Tjon A Kiet, B.
42	Ramzon	Soeknandan, R.
43	SBB	Martosatiman, S.
44	SBB	Matai, R.
45	SBC	Isselt, E.
46	SBS	Grauwde, R.
47	Smart Productions NV	Toney, Alain
48	Smart Productions NV	Toney, Alexander
49	Spreker	Braam, C.
50	St. Equalance	Amato, C.
51	St. Equalance	Waterberg, S.
52	SUHIM Lumber	de Kleine, C.
53	TBI Suriname	Karnadi, I.
54	TBI Suriname	Lew, M.
55	TBI Suriname	Simson, V.
56	TBI Suriname	Singh, A.
57	TBI Suriname	van Dijk, S.
58	TBI Suriname	van Kantten, R.
59	TBI Wageningen	Zagt, R.
60	The Back Lot Jeugdjournaal	Draaibaar, H.
61	Van der Jagt	Van der Jagt, T.
62	WWF	Malone, H.

Bijlage 3 Discussiestuk

Voorafgaand aan de workshop werd een discussiestuk rondgestuurd aan genodigden, waarvan de tekst hieronder volgt.

Het Surinaamse bossendilemma

Wereldwijd zijn er diverse mechanismen beschikbaar ter stimulering (mede)financiering van duurzaam bosbeheer en bos- en houtcertificering. Eén zo een voorbeeld is het in 2003 ingestelde FLEGT (Forest Law Enforcement Government and Trade) actieplan van de Europese Unie en de daaraan gekoppelde VPA's (Voluntary Partnership Agreements). Veelal wordt voorbij gegaan aan de (on)mogelijkheden en beperkingen van dergelijke internationale sturingsmechanismen voor lokale overheden waar dit betrekking heeft op de houtstromen op lokale markten. Hierdoor kunnen landen met een significante interne houtmarkt onvoldoende gebruik maken van dergelijke mechanismen en de hiermee geassocieerde donormiddelen. Anderzijds zijn er programma's zoals de FAO national forest programme Facility die tot doel hebben de bosbouwsector te versterken en waarvan er in het geval van Suriname tot nu toe weinig resultaten zichtbaar zijn.

Hoewel de potentie voor grootschalige houtproductie in Suriname al jaren wordt geroemd en dit tot uitdrukking komt in verschillende beleidsvoornemens, is de realiteit dat de Surinaamse houtproductie in vergelijking tot de omvang van deze natuurlijke hulpbron gering is en bovendien grotendeels gericht is op de lokale binnenlandse markt. Van een gemiddelde jaarlijkse rondhout productie van ca. 180.000 m³ verlaat minder dan 30.000 m³ rondhout equivalent het land, meest als ongezaagd rondhout. De resterende 150.000 m³ voorziet in de binnenlandse behoefte in de vorm van constructiehout, paalhout, brandhout en de zgn. kleine houtwaren.

Vanuit het perspectief van behoud van natuur en biodiversiteit lijkt het bovenstaande een geruststellende gedachte. Sinds enige tijd komt daar de klimaatdiscussie nog bij: het Surinaamse bos kan in haar huidige vorm en benutting dan ook eerder worden aangemerkt als CO₂ *sink* dan als *source* en zou daarmee in de nabije toekomst inkomsten kunnen genereren via de zgn. REDD mechanismen. In een toekomstig REDD+ regime zou dit bos als CO₂-pool inkomsten kunnen genereren. Er zijn dus argumenten om het bos in haar huidige integriteit te behouden.

Tegelijkertijd moeten we ons echter realiseren dat, terwijl de in het vooruitzicht gestelde REDD+ mechanismen nog geen realiteit zijn, er potentiële externe bedreigingen zijn van de huidige integriteit van dit bos. Verbetering en uitbreiding van de binnenlandse infrastructuur, het delven van grondstoffen, transformeren van het bos in oliepalm

plantages en de noodzaak voor energie voorziening verhogen de druk op het bos. Vanuit ontwikkelingsperspectief is er ook een duidelijke behoefte om de sociaaleconomische potenties van dit bos te benutten. Dit houdt ondermeer intensivering van de houtoogst in. Het bovenstaande schetst het dilemma waarvoor de Surinaamse bossector staat en de beleidskeuzes die hierin gemaakt moeten worden. Wat wordt de toekomst van (de integriteit) van het nationale bosbezit?

De huidige wereld tendens laat zien dat bossen op de lange termijn alleen zullen worden behouden als zij deel uitmaken van een economisch bestel waarin deze bossen zelf voldoende gelden kunnen genereren middels de 'voortbrenging' van zowel producten als diensten. Suriname staat voor het vraagstuk om het bos in al haar facetten te benutten zodat er voldoende financiële middelen worden gegenereerd om dit bos middels een duurzaam beheer te behouden.

Karakteristieken van de lokale Surinaamse houtmarkt (DTM)

Bij een overvloed aan hout (nationale bosreserve), gecombineerd met weinig ambitieuze houtondernemers en weinig eisende consumenten, is de DTM relatief eenvoudig te bedienen. Grondstof is ruim voorradig tegen een lage prijs (retributie) waarmee het mogelijk is om met weinig oog voor efficiëntie en rendement op de grondstof de lokale markt blijvend te kunnen voorzien van hout en houtproducten. Bij gebrek aan 'ambitie' is het comfortabel opereren op deze binnenlandse markt. Zeker zolang de prijzen goed zijn en/of er elders onder vergelijkbare 'eisen' geen betere marge gehaald kan worden. Betere prijzen zijn wellicht haalbaar op exportmarkten, maar de eisen die daar gesteld worden liggen ook aanzienlijk hoger, zowel qua product als proces. Gezien het feit dat export niet of nauwelijks groeit, weegt de extra inspanning die daarvoor geleverd moet worden, blijkbaar niet op tegen de hogere inkomsten die daar te halen zijn.

Maar wat als we dan toch een betere benutting van ons bos en een groei van houtoogst en -verwerking nastreven? En een grotere bijdrage van het bos en hout aan onze nationale economie? Impliceert dit direct toename van de lokale houtmarkt. Waar zit die markt? Binnenland, buitenland of ... de CARICOM regio?

CARICOM als DTM voor Suriname

Hoewel de soms hoge consumentenprijzen die voor hout in de Surinaamse houtmarkt betaald moeten worden een schaarste doen vermoeden, moeten wij gebaseerd op productiecijfers van de SBB concluderen dat de binnenlandse markt over de afgelopen decennia stabiel is. Daarmee is er ook weinig potentie voor groei getoond. Indien wij dus meer hout oogsten betekent dit dat hiervoor afzet buiten de grenzen van Suriname gezocht moet worden. Export markten in Europa en Noord-Amerika zijn echter veeleisend, zowel qua product als proces. Weinig ambitieuze lokale houtondernemers zitten hierop niet te wachten. Is de export van rondhout, al dan niet naar minder veeleisende markten een gewenste optie? Groei van de DTM zou voor lokale houtondernemers een aantrekkelijk alternatief zijn. Is dat mogelijk?

Wanneer we de Surinaamse DTM definiëren als “van de Marowijne tot en met de Corantijn” (’s landsgrenzen Oost en West) laat de trend op basis van de afgelopen decennia weinig ruimte voor groei. Suriname is lid van de CARICOM Single Market (CSM) welke moet uitgroeien tot een CARICOM Single Market and Economy (CSME). Kenmerk van de CSM is een vrij verkeer van goederen, dus ook hout kan zonder grens-barrières verhandeld worden tussen de landen van CSME. Feitelijk kan Suriname haar DTM dus definiëren als CARICOM, waarmee de potentie voor groei plotseling in een totaal ander daglicht komt te staan. Waarom zien we dat, ondanks de riantie positie van Suriname als één van de twee bosrijke landen binnen de CARICOM regio, zo weinig Surinaams hout binnen deze ‘thuismarkt’ wordt verhandeld? Wat zijn de belemmeringen? Obstakels? Onwetendheid? Gebrek aan motivatie / ambitie? Een veel gehoorde klacht van ondernemers is het probleem van de slechte en onregelmatige bootverbindingen en de hoge, niet concurrerende verschepingskosten. Is dat het? Of is er meer?

Waarom deze DTM workshop

De workshop heeft een driedelig doel:

- Inventariseren van de (on)mogelijkheden van de CSM voor Surinaams hout en houtproducten en zoeken naar mogelijkheden voor oplossingen;
- Nagaan wat de vereisten zijn voor een duurzame groei van DTM (CoP voor duurzame houtwinning, processtandaarden);
- Antwoord zoeken op de vraag of de Surinaamse houtindustrie een significante groei van de DTM aan kan of dat dit de informele (illegale) productie van hout voor de lokale Surinaamse markt (*Mobile units, Chainsaw Milling*) zal stimuleren.

Naast u te informeren en van gedachten te wisselen over de potentie van de Surinaamse DTM in een CARICOM perspectief, is deze workshop ook bedoeld om inzicht te krijgen in de tekortkomingen op het gebied van kennis, onderzoek en capaciteit welke in de komende jaren kunnen worden belicht in het TBI Suriname programma rondom het thema DTM. Tevens worden er aanbevelingen verwacht op het gebied van beleid en verbetering van de productie sector.

De bevindingen worden verrat in een workshop rapport en een policy paper.

Voor wie is het evenement bedoeld

De workshop is bedoeld voor mensen die zijn betrokken bij de lokale houtmarkt en gelieerd zijn aan de private- of de overheidssector (zowel beleid als uitvoerend).

Excursies en workshop

Voor de participanten aan de workshop die nader kennis willen maken met het houtproductie-, verwerkings- en marketingproces wordt de workshop voorafgegaan door twee excursie dagen:

Wo. 10/11: Concessie en zagerij van Suma Lumber Company NV te Tibiti: we kunnen hier inzicht krijgen in de verschillende aspecten van duurzame houtoogst en het verzagen van rondhout (inventarisatie, mapping, velling, uitsleep, transport van landing naar zagerij).

Do. 11/11: Bezoek aan twee houtverwerkingsbedrijven in en rondom Paramaribo. Hiermee krijgen de deelnemers een beeld van de mogelijkheden van de verschillende mogelijkheden van het gebruik van inlands hout.

- Caribbean Parquet Flooring (CPF) aan de Nieuwweergevondenweg: massief houten vloeren.
- Timber Around NV aan de Wilhelminaweg (Houttuin) Wanica: Vingerlassen en lamineren.

Bijlage 4 Kort verslag van de excursies

Dag 1: Suma Lumber Company NV

De excursie groep werd opgevangen in de vergaderzaal van Suma Lumber Company NV te Tibiti. Rudi van Kanten opende de dag met een speech. Hierna gaf Earvin Boerenveen (bedrijfsleider) een korte beschrijving van de activiteiten die Suma Lumber Company NV uitvoert. Ook werd er een videopresentatie van WWF getoond over het bedrijf en de biodiversiteit van Suriname. De excursie groep werd in tweeën verdeeld waarna een deel de zagerij en het andere deel een kapveld bezocht.

Met een bus werd de groep naar een kapveld vervoerd. Daar werd uitleg gegeven over de werkwijze die wordt toegepast bij het vellen van bomen. Er wordt zo min mogelijk schade toegebracht aan de biodiversiteit (o.a. planten en dieren). Alvorens de bomen worden geoogst, worden deze per kapvak gemarkeerd. Ter demonstratie kon de excursie groep meemaken hoe bomen worden geveld.

Ook de zagerij werd bezocht. Earvin Boerenveen gaf er een uiteenzetting van het zaagen productieproces. De groep kreeg hierna de gelegenheid om een bezoek te brengen aan het kantoor. Vanuit het kantoor vindt de coördinatie van de werkzaamheden in het gebied plaats.

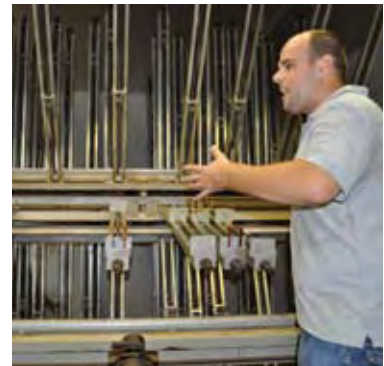
Tijdens de discussie kwamen er verschillende punten aan de orde. Zo werd er gesproken over de infrastructuur, de financiering, de communicatie mogelijkheden, de factor arbeid, en de exportmogelijkheden van het Surinaamse hout.

Dag 2: Timber Around NV

De groep werd opgevangen door Daan Nigten, de bedrijfsleider van Timber Around NV. Hij gaf een introductie over het ontstaan van het bedrijf. Tijdens de rondleiding kon de groep enkele machines bezichtigen die worden gebruikt bij de verwerking van hout. Daarna werd een uiteenzetting van het productieproces van het bedrijf gegeven. Het bedrijf is nauwelijks een half jaar in productie en moet energie opwekken met een generator, vanwege gebrek aan vermogen. Dit kost het bedrijf enorm veel geld. Daarnaast wil de manager het bedrijf certificeren omdat de productie en export vooral gericht zijn op de Duitse markt. Verder blijkt dat Timber Around NV een van de weinige bedrijven in Suriname is die het vingerlassen op een professionele manier aanpakt.

Dag 2: Caribbean Parquet Flooring NV

Het tweede bedrijf dat werd bezocht was Caribbean Parquet Flooring NV. Daar aankomen kreeg de groep een rondleiding van onder andere de bedrijfsleider Benito Chin Ten Fung. Hij gaf de groep een korte historie van het bedrijf. Hierna kreeg de groep een uiteenzetting van het totale productieproces van het bedrijf. Ook de geavanceerde automatische droogkamer van het bedrijf werd tentoongesteld. Hierin wordt het hout tot op een bepaalde gewenste temperatuur gedroogd. Verder maakte de groep kennis met de diverse machines die nodig zijn bij het maken van parketvloeren.

Bijlage 5 PowerPoint presentaties

Op de volgende pagina's staan de PowerPoint presentaties weergegeven van achtereenvolgens de volgende sprekers:

- Rudi van Kantén
- Benito Chin Ten Fung
- Remy Grauwde
- Coen de Kleine
- Leroy Welcome
- Sheila Bhairo
- Roy King

Presentatie van Rudi van Kantén

Bossen problematiek

- Internationale (mede)financieringsmechanismen duurzaam bosbeheer
  - Voorwaarden voor deelname
- FAO national forest programme facility
  - Mei 2009. Nog weinig resultaat
- Potentie houtsector wordt vaker belicht
  - De facto geen productieverhoging
  - Export niet meer dan 30.000 m³ rondhout equivalent
  - Minor Timber Products

Rondhout (m³) 2000-2009

Year	Sawn wood produced by chainsaws	Total roundwood production
2000	1.616	176.461
2001	2.334	162.306
2002	1.769	153.776
2003	1.394	155.449
2004	2.477	159.412
2005	7.437	180.891
2006	692	193.056
2007	9.322	166.365
2008	16.108	197.394
2009	10.789	206.970

Bossen problematiek .....

- Klimaat (CO₂ credits)
  - Potentiële inkomsten via REDD+
    - Deze week US\$ 15 miljoen UN REDD voor Kameroen, PNG en Paraguay
  - Andere mechanismen
- Toenemende druk op het bos
  - Verbetering infrastructuur binnenland
  - Mijnbouw
  - Oliepalm aanplanten
  - Aanleg stuwmeren

Bossen problematiek .....

- Gronden rechten
  - Lokale dorpsontwikkeling
  - Conflicten over gebruik hout
- Hout(afval) benutten voor Bio-energie?

Uitdaging

- Benutten bos (producten, diensten) waarbij er voldoende financiële middelen worden gegenereerd om bos te behouden
  - Landscape management
  - Local governance & community management of forests
  - Domestic timber trade
    - Legal & sustainable forest Management
    - Competing claims on forest resources
    - Distribution of timber-related benefits
  - Financing the costs of forest management

Surinaamse markt

- Grondstof ruim voorradig
  - Noodzaak tot efficiëntie?
- Stap naar exportmarkt groot
- Waar zit de markt?
  - Suriname
  - Caricom regio
  - Daarbuiten

Waarom DTM workshop?

- Inventariseren (on)mogelijkheden voor hout en houtproducten op de lokale markt
  - Oplossingen
- Vereisten voor duurzame groei DTM
  - Code of Practice?
  - Proces-, product standaarden?
- Kan de houtindustrie een significante groei van de DTM aan?
  - On-site zagen

Doelgroepen

- Private sector
- Overheidssector
  - Beleid
  - Uitvoerend
- NGO's
- Anderen

Programma

- 1 Potentie van de markt
- 2 Standaarden
  - A Product
  - B Proces
- 3 On site houtproductie / - verwerking
- 4 Financieringsmodaliteiten
  - A Financiering
  - B CSM(E)
- 5 Trends en ontwikkelingen

Verwachte output

- Aanbevelingen
  - Beleid
  - Verbeteren productie sektor
- Input Tropenbos programma
  - Kennis
  - Onderzoek
  - Capaciteit
- Workshop rapport
- Policy paper

Woensdag 10 november

- SUMA Lumber Company N.V.
  - Duurzame houtoogst
  - Verzagen van rondhout

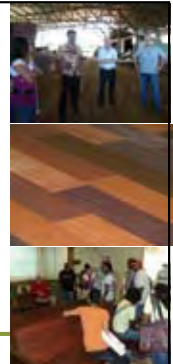
Donderdag 11 november

- Caribbean Parquet Flooring N.V.
  - Massief houten vloeren

Donderdag 11 november

- Timber Around N.V.
  - Vingerlassen en lamineren

Opvallende issues

- Behoeftte aan geschoolde arbeid
  - Verschaffen van lokale werkgelegenheid
- Communicatie & informatie
- Financiële incentives & Financiering
- Duidelijkere wet- en regelgeving
  - Productie vriendelijker beleid
- Waste management
- Efficiëntie & veiligheid
- Modernisering

1 Potentie van de markt

- Actuele situatie
- Beperkingen
- Mogelijkheden

2 Standaarden

- Product
  - Belang regulering lokale markt
  - Initiatief van de sector zelf om te komen tot product standaarden
- Proces
  - Principes van duurzaamheid
  - Produkt handelsketen
  - Code of Practice voor duurzaam bosbeheer

3 On site houtproductie / -verwerking

- Voorbeeld EU Chainsaw Milling (CSM) project Guyana en Ghana
- Aandeel CSM in Guyanese houtproductie
- Illegaliteit of middel voor lokale ontwikkeling?
- CSM: the good, the bad and the ugly

4 Financierings modaliteiten

- A Financiering
  - Financieringsbronnen
  - Reflectie UNFF-CLI 2008 "Rapid Assessment of Existing Financial mechanisms for Sustainable Forest Management in Suriname"
  - Gebrek aan geld?
- B Caricom Single Market (& Economy)
  - CODEC
  - CDB e.a. financieringsbronnen
  - Mogelijkheden van de CSM

Making Knowledge Work for Forests and People

Presentatie van Benito Chin Ten Fung

Making Knowledge Work for Forests and People

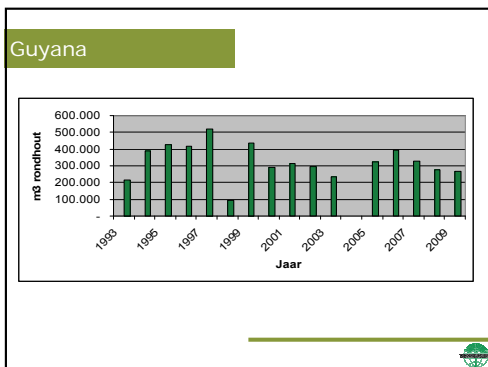
DOMESTIC TIMBER MARKET

Groei van de Surinaamse houtsector stagneert al 30 jaar

Historie Surinaamse bosbouwsector

- De Surinaamse bosbouwsector is pas echt op gang gekomen in de jaren 50 van de vorige eeuw met de komst van Bruynzeel
- Bruynzeel heeft nooit het productieniveau gehaald dat geprojecteerd was
- N naast Bruynzeel hebben zich enkele kleinere bedrijven gevestigd die ook een substantieel deel van de productie verzorgenden (HION, Ramgoelam, Wijma, etc.)
- Maar ook inclusief Bruynzeel is de productie van rondhout in Suriname altijd rond de 200.000 m³ per jaar geweest

Investerings (1)

- In het bos zijn er in de loop van de tijd altijd wel investeringen geweest
- De grootste investeringen hebben zich in de jaren 70 en begin 80 van de vorige eeuw voortgedaan
- In de jaren 90 hebben diverse Aziatische bedrijven veel bosequipment naar Suriname gebracht ...
- ... maar de kwaliteit daarvan was vaak slecht en er is nooit een duidelijk zichtbare productie verhoging geweest

Investerings (2)

- Ook in de houtverwerking is er de afgelopen 40 jaar heel erg weinig geïnvesteerd
- Suhim heeft een substantiele investering gedaan aan de Wayambo rivier
- Musa is de grootste investering geweest op dit gebied maar de kwaliteit van de geïnstalleerde machines was bijzonder laag
- Daarnaast heeft Wijma Suriname een grote investering gedaan in de zagerij maar ook hier is er weinig product uitgekomen

Het overheidsbeleid in de afgelopen 60 jaar

- Er is nooit een duidelijke keuze gemaakt voor productie of bescherming van ons bos
- De overheid heeft door de komst van Bruynzeel gekozen voor 1 grote operator met daar omheen wat kleinere bedrijven
- Dit fenomeen heeft zich in de jaren 90 nogmaals herhaald. Toen zijn er grote arealen (totaal ongeveer 1,5 mil. ha) uitgegeven aan zgn. grote operators

De sector: trends

- Terugtrekken van de grotere operators:
  - De 1e fase van het stoppen van grotere operators was in de jaren 80
- Afstoten bosexploitatie:
- Terugtrekken van de grotere operators:
  - 2e Fase van stoppen van grotere operators
  - In het begin van deze eeuw hebben o.a. Bruynzeel, Musa , Berdjaja, Surinam Timber , Wijma Suriname definitief hun activiteiten gestopt.
- Loonzagen

Product conformiteit

- Er bestaan geen standaarden in Suriname:
  - t.a.v. maatvoering
  - t.a.v. verwerkingskwaliteit
  - t.a.v. houtkwaliteit
- De norm is de imperial maatvoering, maar als deze met 2 - 3 millimeter verschilt is geen issue
- Maatproblemen worden meestal in het veld opgelost

Private Sector

actuele situatie

- Toegang tot concessies beperkt
- Beschikbaar exploitatie materieel matig
- Transport rondhout is duur
- De grote infrastructuur afgelopen 20 jaar slecht
- Achterstallig onderhoud en investeringen beperken op dit moment een grote productie verhoging

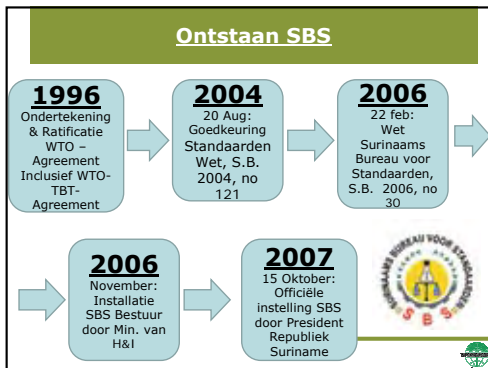

Presentatie van Remy Grauwde

Opbouw presentatie

- Ontstaan SBS
- Functies SBS
- Wat zijn standaarden en waarom standaarden
- Product standaarden
- Domestic Timber Market
- Standaarden voor hout en houtproducten
- Vaststellen Nationale Standaarden (hoe?)
- Regulering d.m.v. Certificering

Functies van het SBS

Het SBS zal functioneren als:

- het Nationaal Instituut voor Standaarden en Technische Voorschriften;
- het Nationaal Instituut voor het Certificeren van Goederen en Geaccepteerde Werkwijzen;
- het Nationaal Instituut voor Metrologie; en
- het Nationaal Instituut voor Accreditatie van Laboratoria en Test Faciliteiten

Wat is een Standaard en waarom Standaarden?

- Een standaard moet gezien worden als een instrument ter bevordering van de harmonisatie van de handel en het gebruik van uniforme normen en richtlijnen voor goederen en diensten.
- Het gebruik en de toepassing van standaarden heeft twee hoofdoelen n.l. :
  1. het beschermen van de openbare gezondheid, veiligheid en milieu;
  2. het beschermen van de nationale productie, eerlijke handel en sociale bedrijvigheid

Product Standaarden

- Product Standaarden, zijn richtlijnen, normen of specificaties (= samenstellingen), vervat in documenten, kortweg Standaard Documenten, waarin de minimale voorwaarden zijn opgenomen waaraan producten moeten voldoen, die bij gebruik of toepassing veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid waarborgd.

Domestic Timber Market (DTM)

- De DTM kenmerkt zich veelal in het verhandelen van hout en producten vervaardigd uit hout.
- Standaarden voor hout en hout producten verschaffen op een eenvoudige wijze richtlijnen hoe men, bij implementatie daarvan, aan bepaalde vereisten voor een bepaald eindproduct kan voldoen (o.a. afmetingen, structuren, samenstelling).

- Hoewel standaarden ontwikkeld worden voor vrijwillig gebruik en geen enkel wettelijk voorschrift oplegt, kunnen wetten en regelingen hiernaar verwijzen en dus verplicht worden gesteld. Dit op grond van legitieme argumenten.

Standaarden voor Hout en Hout Producten

- Er worden door diverse organisaties standaarden ontwikkeld. De ISO, CEN, USA (ASTM), publiceren regelmatig standaard documenten die betrekking hebben op hout en hout producten.
- Vooralsnog beschikt Suriname niet over Nationale Standaarden voor Hout en Hout Producten. Wel is bekend dat bij de verwerking/productie van diverse houtsoorten en -producten er volgens bepaalde normen of specificaties wordt gewerkt.

Vaststellen Nationale Standaarden voor DTM

- Voorstellen deponeren bij SBS
- Draagvlak zoeken
- Instellen Technische Commissie
- Review en concensus building proces
- Publiek Commentaar periode
- Publicatie standaard

Regulering d.m.v. Certificering

- **Certificering** kunnen we kort definiëren als een bevestiging dat een bedrijf overeenkomstig een bepaalde **standaard** haar producten produceert en dus ook een bepaalde waarborging biedt..!!(in termen van **veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid**).

Ik dank U.....!!!!

Adres : Leysweg no. 10, Uitvlugt, Paramaribo
 Telefoon : 499928/29
 Fax : 499926
 E-mail : ssbdir@gmail.com
 Website : www.ssb.sr

Presentatie van Coen de Kleine

Making Knowledge Work for Forests and People

Proces standaarden voor duurzaam bosbeheer in Suriname

Coen de Kleine
PEFC Nederland

Wat zijn proces standaarden?

Bosbeheer standaard

- ❖ Principes, criteria en indicatoren voor duurzaam bosbeheer

- ❖ Waarborg voor herkomst en legaliteit
- ❖ Onafhankelijke controle door derden

Wat zijn proces standaarden?

Chain of Custody (CoC) standaard

- ❖ Controle keten die een legale herkomst van hout uit gecertificeerde bossen waarborgt

- ❖ Voor zagerijen en andere houtverwerkende bedrijven
- ❖ Onafhankelijke gecontroleerd door derden

Welke certificering systemen zijn er?

Wereldwijd:

- PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes)
  - SFI (Sustainable Forestry Initiative)
  - CSA (Canadian Standards Organization)
  - MTCC (Malaysian Timber Certification Council)
- FSC (Forest Stewardship Council)

Onafhankelijke nationale systemen:

- OAB (Organisation Africaine de Bois)
- LEI (The Indonesian Ecolabel Institute)

Welke certificering systemen zijn er?

FSC

- ❖ Opgezet vanuit sociale groepen, natuur- en milieu organisaties en het bedrijfsleven
- ❖ Wereldwijde standaard, eerst voor de tropen, nu ook andere regio's
- ❖ **Top down:** bestaande PCI worden landelijk toegepast door stakeholders of door Certification Body (Interim)

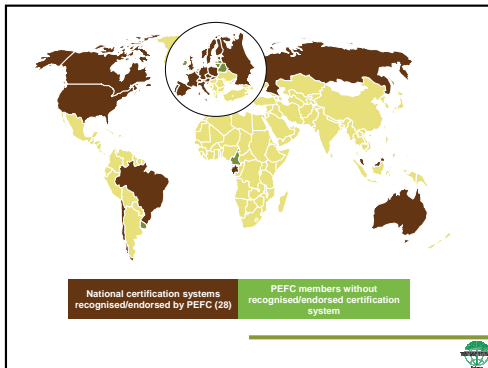

Welke certificering systemen zijn er?

PEFC

- ❖ Van oorsprong Europa (kleine particuliere boscigenaren) maar nu ook wereldwijd
- ❖ PEFC Council: overkoepelende orgaan voor nationale standaarden zoals CSA en MTCC
- ❖ O.a. gebaseerd op ITTO richtlijnen, en andere internationale intergouvernementele processen (opvolging van VN Earth Summit in RIO 1992)
- ❖ Verder op basis van **ILO, CITES, CBD**

Welke certificering systemen zijn er?

PEFC

- ❖ **Bottom up:** initiatief en standard-setting door stakeholder uit het land zelf
- ❖ Nationale standaard wordt ontwikkeld met brede vertegenwoordiging vanuit bosbouw- en houtsector, maar ook vakbonden en natuur- en milieuorganisaties.
- ❖ Daardoor aangepast op lokale omstandigheden
  - ❖ Nationale standaard elke vijf jaar herzien

Welke certificering systemen zijn er?

In CARICOM

- ❖ FSC: Guyana, Suriname, Belize
- Verder:**
- ❖ Code of Practice (CoP) in Guyana
- ❖ PEFC: Frans Guyana (in ontwikkeling)

Nationale standaard voor duurzaam bosbeheer in Suriname

- ❖ Bevat alle aspecten van duurzaam bosbeheer
- ❖ Die de bestaande wet- en regelgeving aanvult
- ❖ Ontwikkeling van de Code of Practice (CoP) die hierin voorziet
- ❖ Eventueel ook CoC in CoP?
- ❖ Bedrijf dat aan de standaard/CoP voldoet belonen?

Nationale standaard voor duurzaam bosbeheer in Suriname

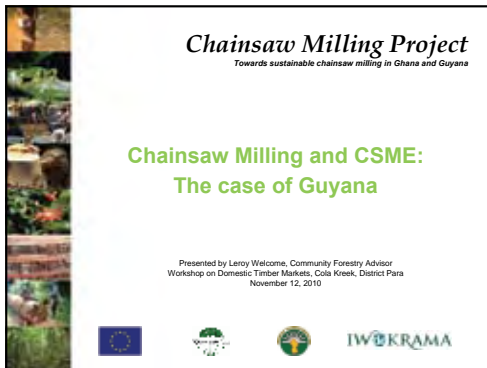
Wat kan PEFC hierin betekenen?

- ❖ Raamwerk voor ontwikkelen eigen standaard
- ❖ Met nationale stakeholders → groot draagvlak
- ❖ Erkenning nationale standaard door PEFC → eigen systeem vallend onder internationaal bekend keurmerk
- ❖ Jaarlijkse onafhankelijke audits, als controle systeem en handhaving van de nationale standaard

Waarom een nationale standaard in Suriname?

- ❖ Efficiëntie verhoging v/d bedrijfsvoering
- ❖ Maakt duurzaam bosbeheer aantoonbaar
- ❖ Duurzaamheid
  - ❖ Waarborg van productie capaciteit bos op lange termijn
  - ❖ Maar ook sociaal-economische duurzaamheid
- ❖ Extra controle systeem op legaliteit → eerlijke concurrentie op lokale houtmarkt
- ❖ Afzet van producten op o.a. Europese markt die steeds meer eisen aan aantoonbare duurzaamheid stelt;
- ❖ in de toekomst ook voor de CARICOM markt?

Presentatie van Leroy Welcome

Chainsaw Milling Project
Towards sustainable chainsaw milling in Ghana and Guyana

**Chainsaw Milling and CSME:
The case of Guyana**

Presented by Leroy Welcome, Community Forestry Advisor
Workshop on Domestic Timber Markets, Coła Kreek, District Para
November 12, 2010

Objective

- To discuss chainsaw milling in Guyana and its potential for contribution to CSME.

Presentation Outline

- Forestry in Guyana
- Chainsaw Milling in Guyana
  - Origin and development
  - The legal framework
  - Where it occurs
  - Key drivers
  - Impacts
- If Guyana orients more to CSME than on the national economy, is the volume of chainsaw lumber expected to increase?

Forestry in Guyana: some key facts

Land area	215,000 km ²
Population	0.75 million
State Forests 2009	13.3 million ha State Forest Permission: 1.7 m ha; Wood Cutting Lease: 0.3 m ha; Timber Sales Agreement: 4.3 m ha; State Forest Exploratory Permit: 0.6 m ha; Reserves: 1.05 m ha; Unallocated: 5.6 m ha
Annual Allowable Cut	maximum of 20m ³ per hectare in a 60 year cutting cycle.
Yearly average logs and other roundwood production	337,116 m ³ *
Yearly average chainsawn lumber	67,957 m ³ * (Recovery efficiency 19-44%)
Yearly average sawmill lumber production	103,392 m ³ ** (Recovery efficiency 47-65%)
Deforestation Rate	0%
Contribution to GDP	3.4%*
Direct Employment	24,126 persons

*average yearly production 2005-2009; average yearly production 2002-2006.
Source: GFC 2005-2009

Chainsaw Milling in Guyana

Chainsaw lumbering/milling is the **conversion of logs at stump into lumber using a chainsaw.**

The term chainsaw milling is used to denote both freehand chainsaw lumbering and chainsaw milling (with guiding bars).

Chainsaw Milling in Guyana: Origins and development

- The chainsaw was introduced to Guyana by FAO in 1967 (Vieira 1980) to improve the efficiency of tree-felling practices and to salvage merchantable materials from trees of poor quality.
- There was a noted increase in use of chainsaw to produce lumber and other timber products in the late 1980s and early 1990s this was triggered largely by the significant scaling down in the public and bauxite sectors during the same periods. (The bauxite towns of Ituni and Linden are examples).

Section of the then bauxite company

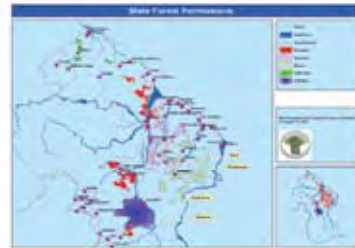
Chainsaw Milling in Guyana: Origins and development

- During the late 80's and early 90's there was a **decrease in the production of sawn lumber** by the traditional sawmills triggered by a boom in logs export. Chainsaw lumber operators took advantage the shortage of sawn lumber and was able to find lucrative local markets for their **rough sawn lumber** in the heavy and marine construction, building, furniture, and many other uses that required regular supply of sawn lumber.
- There are **indications that significant amount of dressed and sawn lumber with chainsaw milling origin is making its way into the export market**. However, data to accurately quantify the actual volume is not available since documentation is not so designed.
- Chainsaw lumber production increased from 751m³ in 1980 and reached an all time high of about 73,000 m³ in 2009.

Chainsaw Milling in Guyana: Where it occurs

- The majority of legal chainsaw lumber production on **State forest** occurs on the relatively small-area (22% of total allocated production area in 2009) **on the two-year SFPs leases and on Amerindian and private property**.
- **Most chainsaw operations occur in the accessible logged over forests just south of the coastal belt**. Chainsaw operations occur in areas targeted for agricultural development, in areas characterized by open-pit bauxite mining, on communal lands held Amerindian communities and in logged over areas where there are existing roads. In a few cases, chainsaw operations have occurred in pockets of primary virgin forests, in areas neglected or avoided by traditional loggers.

Chainsaw Milling in Guyana: Where it occurs

Chainsaw Milling in Guyana: key drivers

- Scarcity of viable livelihoods options in rural areas;
- Available timber and human resources in rural communities;
- Ability to convert various quality of logs to lumber;
- Continuous demand for sawn lumber by secondary and tertiary mills, heavy, marine and building construction;
- Relatively easy access to chainsaws through informal short-term financing;
- Relatively lower production cost than traditional mills hence, lower retail prices; and
- Legal access to state forest (State Forest Permission) through the GFC.

Impact of Chainsaw Milling in Guyana: the good

- **Creation of employment for rural people.**
  - According to GFC approximately 8,000 people were directly employed in chainsaw milling in 2009 (equivalent to one-third of the entire forest sector)
    - It is also further estimated that about 70 communities are involved in chainsaw milling in Guyana. In some of these communities as many as 80% of the residents are involved in chainsaw milling.
- **Creation of employment on the coast lands**
  - Establishment and expansion of secondary and profile mills
  - Establishment and expansion of furniture factories
- **Use of wider range of timber species**
  - Used for concrete form boards and upholstery furniture

Impact of CSM in Guyana: the bad

- **Illegal harvesting**
  - Chainsaw lumber operator worked on private forest lands without permission
  - Worked State forest without legal permit from GFC
  - Violated forestry code of practices
  - Evaded payment of royalty fees and other legal revenue

Monitoring of chainsaw operators was challenging for the GFC.

Impact of CSL in Guyana: the ugly

- **Chainsaw lumber operators had absolutely no training nor experience in chainsaw milling**
  - Poor forestry practices
  - Wasted timber resources – leaving incomplete production in the forest under and non utilization of felled trees.
  - Poor quality lumber.

If Guyana orients more to CSME than on the national economy, is the volume of chainsaw lumber expected to increase?

To determine this we need to examine:

- a. Current production level and relevance of current production in relation to the needs of the CSME markets (Specie, specification, quality, and quantity).
- b. CSME requirements: quality assurance, environmental protection and ecological sustainability.
- c. Incentive and scope for the development cottage industries that are wood based but not lumber based.
- d. Competition.

a. Current production levels and the ability to increase production levels

- Current production level for **chainsaw lumber** is approximately 73,000 m³ (30.9 million board feet per year).
- Current efficiency range between 19-44%.
  - **The CMP in collaboration with other stakeholders has been conducting practical demonstration on techniques to improve efficiency rates (recovery). The intention is to improve the quality of CSL and increase the volume of grade lumber.**

a. Relevance of current production in relations to CSME markets: Specie, specification, quality, and quantity

Top Species produced in 2009: Tauroniro, Kabukalli, Greenheart, Purpleheart, Wallaba, Mora, Kereti, Simarupa, Shibadan

Dimensions produced:

Thickness	Widths	Lengths
2" to 12"	4" to 12"	8' and Longer
1" to 12"	4" to 12"	8' and Longer

Quality produced: rough sawn lumber (poor quality)

a. Relevance of current production in relations to CSME markets: Specie, specification, quality, and quantity

Exports to the Caribbean yearly average 2005-2009

Products	Volume (m ³)	Value US \$
Logs	2,946.68	280,252
Sawnwood (dressed and undressed)	21,786.29	11,361,379
Roundwood (piles, poles, post, spars)	2,480.25	621,709
Splitwood (shingles)	2,193.83	1,423,339
Plywood	5,169.89	1,895,407
Total Value		15,582,087

Sources: GFC 2005-2009

b. CSME requirements

- Among some of the requirements of CSME are:
  - Harmonizing standards for quality assurance compatible with international specifications.
    - Currently, chainsaw lumber in its original form may not meet some international quality standards. This means that CSL will in some cases require further processing/remanufacturing before exporting.**
  - environmental protection and ecological sustainability.
    - This has been well addressed in Guyana through various regulations, policies and Code of Practice for timber harvesting in.**

c. Incentive and scope for the development of cottage industries

- Markets for wooden tiles that can utilize shorts.
- The development of markets for wooden prefabricated houses.
- Opportunity to access training in wood utilization in relation to products development relevant to member states.

d. Competition

- Against other tropical timber from sister CSME member states (Suriname/Belize) and other tropical timber suppliers.
- Final price to customer: transportation and handling costs driving consumer prices up.
  - Average production cost and selling price for CSL in Guyana
    - Average production Ex-point of accumulation = G\$70/BM
    - Average sale price at point of sale = G\$90/BM

A point of sale

Conclusion

- Once the market share for timber and timber products are increased Guyana stand a chance of benefiting from the CSME. However, the relevance of current production has to be examine in terms of species, specification, product mix, quality and quantity and of course the ability for timely delivery.
- The quality of chainsaw lumber has improved significantly over the years. In fact, some operators can produce by freehand method quality lumber equal to sawmill. However, generally, chainsaw lumber in its original form may not qualify for most of the export standards.
- Chainsaw lumber contributes to approx. 33% of the total lumber production. Therefore, has the potential to make a significant contribution to export markets when lumber is remanufactured, dressed, used to make furniture, and other wood products.
- The scope for increase in chainsaw lumber production lies not only in increased harvesting and conversion of trees to lumber but more, in the improvement of the efficiency in conversion (recovery) which will result in increase lumber production and improved quality from less trees.

Original CSL

Presentatie van Sheila Bhairo-Marhé

Making Knowledge Work for Forests and People

**FINANCIERINGSMODALITEITEN
IN DE BOSSECTOR**

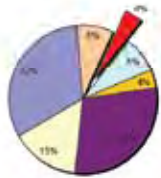
Sheila Bhairo-Marhé

ONDERWERPEN

1. Bijdrage aan BNP
2. Opbrengsten bossector
3. Huidige financieringsbronnen
4. Financiering bossector toekomst: behoeften en bronnen
5. Aanbevelingen
6. Stelling

1. Bijdrage aan BNP

Estimated shares to GDP
GDP in 2009 USD 4.900 / 1998L

- Education and health services
- Agriculture, forestry and fishing
- Food and kindred activities
- Other resource based manufacturing
- Wholesale and construction
- Commercial services
- Public services

3

2. Opbrengsten bossector

- Houtproductie : 160.000 m³ /jr: potentie ca. 1 miljoen?
- Overheidsopbrengsten ruim USD 1 miljoen/jr
- Exportprijzen gunstig

4

3. Huidige financieringsbronnen (1)

<p>FORMEEL</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Publieke bronnen Inkomsten uit: Belastingen, geldboetes, heffingen ▪ Ontwikkelingsgelden: bi-, multilateraal Schenken en zachte leningen ▪ Commerciële leningen Banken, leverancierskredieten ▪ NGO's: WWF, CI, TBI ▪ Aandelen kapitaal 	<p>INFORMEEL</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Spaargelden ▪ Private leningen ▪ Buitenlandse donaties (Remittances)
--	---

3. Huidige financieringsbronnen (2)

- **Locale banken**
  - Kredietverstrekking 0.2 - 0.5 % aan bossector
  - Hypothecaire dekking verplicht
  - Weinig aanvragen
- **Nationale Ontwikkelingsbank - IFONDS**
  - 20 kredieten verstrekt waarvan 1 voor bossector

6

3. Huidige financieringsbronnen (3)

Internationale financieringsbronnen

- **IDB**
  - Zachte leningen (USD 12 miljoen voor houtsector??)
  - Financieringsfaciliteiten van Inter-American Investment Corporation niet benut
- **FAO:**
National Forest Program Facility: USD 300.000
- **ITTO: retributie achterstand**
- **World Bank: SUR nog geen samenwerking**
Forest Carbon Partnership Facility
Forest Investment Fund

7

4. Financiering bossector toekomst (1) Behoeften en bronnen

- Wat moet worden gefinancierd?
- Financiering van:
  1. Publieke sector
  2. Private sector

8

4. Financiering bossector toekomst (2) Behoeften en bronnen

1. PUBLIEKE SECTOR

Uitgaven t.b.v.:

- Fysieke infrastructuur
- Dienstverlening
- Beheer beschermde gebieden

Potentiele financieringsbronnen:

- toegenomen overheidsinkomsten door betalingen voor milieudiensten en economische groei in de houtsector
- zachte financiering/subsidies van bilaterale en multilaterale financieringsinstellingen

9

4. Financiering bossector toekomst (3) Behoeften en bronnen

2. PRIVATE SECTOR

Uitgaven t.b.v.

- Commerciële houtproductie
- Certificeringsactiviteiten
- Verwerkingsactiviteiten
- Marketingsactiviteiten
- Capaciteitsopbouw

Potentiele financieringsbronnen:

- Belastingvrijstelling, andere incentieven
- Garantie mechanisme bij leningen (her-activeren)
- Wijziging Investeringswet
- Toegenomen private inkomsten en winsten

10

5. Aanbevelingen

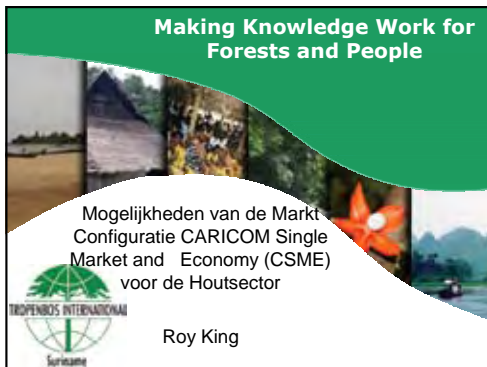
- Stimuleer private sector door verbeteren randvoorwaarden voor bosbouw
- Richt Nationaal Bossenfonds op.
- Heractiveer Garantiefonds (met speciaal loket voor duurzame bosbouw)
- Continueer en finaliseer toekenning collectieve landrechten (grondtitels)
- Investeer in capaciteitsverbetering publieke & private sector in planning, onderzoek, wetshandhaving, benutting van bestaande en nieuwe financieringsbronnen, ...
- Ontwikkel landgebruiksplan

11

Presentatie van Roy King

Inhoudsopgave

- Algemeen
- Oorzaken van Blokvorming
- Ontwikkelingsvisie
- CSME
- Organen van de CARICOM
- Regels van Oorsprong
- Instituten van de CARICOM
- De ontwikkeling van de Houtsector

Algemeen

- Oprichting: 1973
- Leden aantal: 15 leden
- 1989: "Grand Anse" transformatie van de Common Market naar de Single Market and Economy (naast het vrije verkeer van personen ook goederen en diensten, en kapitaal – protocol 2, H 3 Herziene verdrag)

Oorzaken van Blokvorming

- Omstandigheden die geleid hebben tot samenwerken (obstakels) Globalisatie
- Kleinschaligheid van de economieën
- Beperkte menselijke hulpbronnen
- Langzame interne ontwikkeling
- Gelimiteerde mogelijkheden voor groei

Ontwikkelingsvisie

- Keuze mogelijkheden
- Eigen ontwikkeling op eigen voorwaarden in een zich steeds verder globaliserende wereld
- Samenwerken door
  - Integratie
  - Combineren van resources
  - Delen van verantwoordelijkheden

CSME twee aspecten

- Single market
- Single economy

Economische c.q. Commerciële context:
Single Market

- Vanuit dit gezichtspunt is het een institutioneel arrangement, die kopers en verkopers van elk deel van het marktgebied toelaat en niet verhindert om handelstransacties te doen op basis van dezelfde principes, wetten en regels zoals die gelden in elk ander deel van het marktgebied. Het is een markt van 14 miljoen.

Single Economy

- Een Single Economy heeft betrekking op een samenwerkingsverband tussen meerdere landen, waarbij ten minste sprake moet zijn van: Een bepaalde graad van coördinatie van macro-economisch beleid en een bepaalde graad van coördinatie van sectoraal - en monetair beleid. Het streven is om in 2015 de Single Economy te vestigen.

Enkele doelstellingen

- Gecoördineerd versnelde en duurzame economische ontwikkeling;
- Uitbreiding van handel en economische relatie met andere staten in de Amerika's;
- Versterking tegen verscherpte concurrentie;
- Verbeterde organisatie structuur van de productie.

Algemeen Doel

- Het algemeen doel van de Caraibische Gemeenschap is te worden tot een ontwikkeld levensvatbaar economisch, sociaal en culturele gemeenschap

Organen van de
CARICOM

- Ministeriële Raden , COTED
- Enkele taken:
- Het bevorderen van de export van goederen en diensten;
- Het bevorderen van de samenwerking tussen lidstaten en regionale organisaties, op de gebieden van: 1) beleidsformulering van regionaal beleid; 2) uitvoering van regionaal beleid.

Organen van de
CARICOM .....

- Aangaan van partnerschappen met een aantal instituten binnen de Caraibische Gemeenschap om:
- Hun onderzoeks en ontwikkelingsactiviteiten aan te moedigen;
- Te helpen om financiën voor hun activiteiten te verkrijgen.
- Het waken tegen onrechtvaardige handelspraktijken z.a. dumping en subsidiëring

Regels van Oorsprong

- Producten die voorkomen onder de 'Sub tariff heading' 44.12 zegt de RVO dat de grondstoffen die zijn opgebruikt om een product dat voorkomt in 44.12 afkomstig moeten zijn uit een lidstaat van de CARICOM en tevens ook van hoofdstuk 44.

Instituten van de CARICOM

- CARIBBEAN DEVELOPMENT FUND (CDF)
- CARIBBEAN DEVELOPMENT BANK
- Incidentele projecten

Lidmaatschap Suriname

- Suriname is in 1997 toegelaten als Borrowing Member Country (BMC). Lidmaatschap niet geformaliseerd. Verplichte deelneming i/h aandelenkapitaal en bijdragen aan een Special Ontwikkelingsfonds. Te betalen geldmiddelen voor deelneming aan het aandelen kapitaal plus Bijdrage in het Speciaal ontwikkelingsfonds bedraagt US\$ 7,125,710 (zeven miljoen honderd Vijf en twintig duizend zevenhonderdtien) in vergelijking met totaal door Suriname voldane financiële verplichtingen aan IDB ad. US\$12,584,706(twaalf miljoen vijfhonderd vierentachtig Duizend zevenhonderd en zes.

CDB

- Opgericht 1969
- Doel: Bijdrage te leveren aan de economische groei en economische ontwikkeling van de bij haar aangesloten Borrowing Member Countries alsmede het bevorderen van de economische samenwerking en de integratie.
- Ingevolge artikel 22 van het HVC is de CDB een "associate Institution".

De ontwikkeling van de Houtsector

- 2009 schatting 30 % naar CARICOM
- Guyana en Suriname grootste houtexporteurs binnen de CARICOM
- Kwalitatief hout
- Binnen de CARICOM wordt er voor bijkans 280-300 US\$ miljoen aan hout en houtproducten verhandelt.

Staat betreffende verleende exportvergunningen in de maand juni 2010

- Volume in m³
- Bron Ministerie van Handel en Industrie (IUD)

Rondhout	Gezaagd hout	Paalhout	Geschaafd hout	Letterhout	Meubels
Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	totaal
3575.796	371.702	208.77	113.865	305.004	55

By making knowledge work for forests and people, Tropenbos International contributes to well-informed decision making for improved management and governance of tropical forests. Our longstanding local presence and ability to bring together local, national and international partners make us a trusted partner in sustainable development.

Suriname

www.tropenbos.org